Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Deelverslag Arrestantenzorg Eenheid Limburg

Datum	17 februari 2015
Status	Vastgesteld

Colofon

Afzendgegevens	IVenJ Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag Postbus 20301 2500 EH Den Haag www.ivenj.nl
Contactpersoon	Femke Hofstee-van der Meulen *senior inspecteur* M 06 48 10 03 33 f.b.a.m.hofstee@inspectievenj.nl
Projectnaam	Arrestantenzorg
Auteurs	

Inhoud

Inleiding

1. Inleiding

1.1. **Inleiding**

Dit rapport beschrijft de bevindingen van het onderzoek naar de arrestantenzorg binnen de politie eenheid Limburg. Dit onderzoek is uitgevoerd door twee samenwerkende inspecties: de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) en de Inspectie Gezondheidszorg (IGZ).[1] In totaal hebben zeven inspecteurs van deze inspecties aan dit onderzoek deelgenomen.

De inspectie vond plaats van 2 tot en met 4 september 2014. Op 2 september heeft de IVenJ met de IGZ het hoofdbureau in Maastricht bezocht. Daarnaast heeft de IVenJ een bezoek gebracht aan de politiebureaus in Echt, Stein, Roermond en Venlo en aan de rechtbank in Maastricht. Tijdens de bezoeken zijn interviews afgenomen met opsporingsambtenaren (op operationeel, tactisch en strategisch niveau), arrestantenverzorgers, arts GGD, arrestanten en de Commissie van Toezicht Arrestantenzorg Limburg (CTA). Ter voorbereiding heeft de IVenJ al eerder gesproken met de CTA en daarnaast met de advocatuur. In bijlage 1 bevindt zich een overzicht van het inspectie programma.

Dit onderzoek in de eenheid Limburg is onderdeel van een nationaal onderzoek naar arrestantenzorg. In de periode oktober tot en met december 2014 zullen ook andere politie eenheden worden bezocht. Per eenheid maken de inspecties op basis van de bevindingen een deelverslag dat aan de eenheidsleiding zal worden aangeboden. De IGZ is verantwoordelijk voor hoofdstuk 7 over de kwaliteit van de medische zorg. Begin 2015 zal de IVenJ, op basis van de deelverslagen, een eindrapport samenstellen dat aan de Minister van Veiligheid en Justitie wordt aangeboden en dat openbaar zal worden gemaakt.

1.2. **Aanleiding**

Het verzorgen van personen die tijdelijk door de politie zijn ingesloten is een kerntaak van de politie. De politie beschikt over meer dan tweeduizend cellen en ophoudkamers verspreid over het land waar arrestanten tijdelijk kunnen worden ingesloten.[2] Jaarlijks sluit de politie bijna 200.000 verdachten in. De IVenJ is van mening dat vrijheidsbeneming een ingrijpend middel is dat op een zorgvuldige en humane wijze dient te worden uitgevoerd.
Alhoewel er binnen de politie ontwikkelingen zijn om de arrestantenzorg meer eenduidig in te richten is er nog geen sprake van een uniforme nationale aanpak ten aanzien van deze uitvoeringstaak van de nationale politie. Uit eerder onderzoek van de IVenJ en IGZ naar het overlijden van de Russische activist Dolmatov is gebleken dat zorg voor arrestanten kwetsbaarheden kent.

---

[1] De Inspectie Jeugdzorg (IJZ) is ook betrokken bij dit onderzoek maar was niet in de gelegenheid om ook een bezoek aan de eenheid Limburg af te leggen.

[2] Arrestantencellen/ophoudkamers bevinden zich in politiebureaus, cellencomplexen, arrestantenbussen, rechtbanken en bij sommige treinstations en voetbalstadions.

1.3. **Doel en onderzoeksvraag**

Het doel van het onderzoek is om te toetsen hoe de politie uitvoering geeft aan arrestantenzorg. De IVenJ doet dit, in samenwerking met de IGZ en IJZ, aan de hand van de daarvoor geldende (inter)nationale wettelijke en richtlijnen. De centrale onderzoeksvraag luidt:

Op welke wijze geeft de politie uitvoering aan de arrestantenzorg en voldoet deze aan de geldende (inter)nationale wetgeving en richtlijnen?

Teneinde de probleemstelling te kunnen beantwoorden zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd.[3]

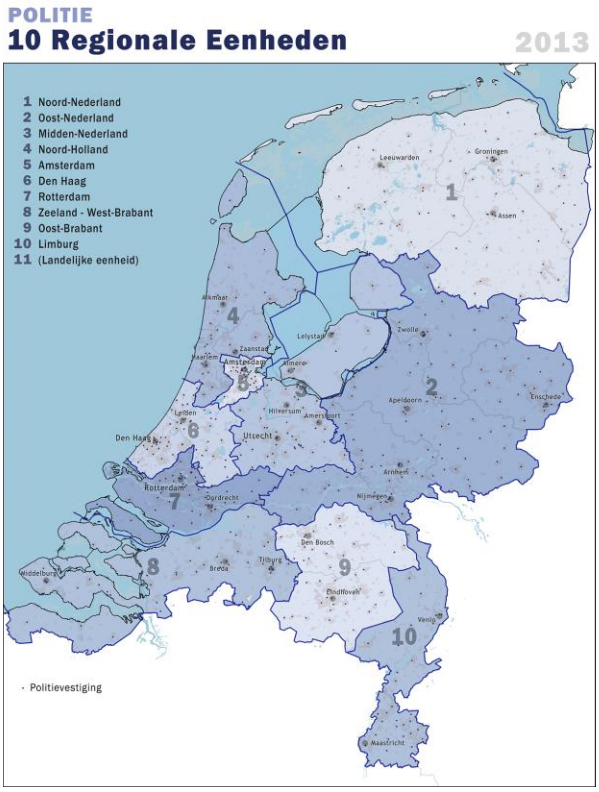
1. Op welke wijze voert de politie de arrestantenzorg uit bij de *aanhouding* van personen?
2. Hoe draagt de politie zorg voor het *transport* van arrestanten of andere personen die van hun vrijheid zijn ontnomen?
3. Hoe vindt de *insluiting* van arrestanten en andere personen[4] plaats in een cellencomplex of andere ophoudlocaties van de politie?
4. Op welke wijze wordt er door de politie uitvoering gegeven aan het *verblijf* van arrestanten en andere personen in een cellencomplex of andere ophoudlocatie?
5. Hoe vindt de *overdracht* van een arrestant/ingeslotene naar een huis van bewaring/zorginstelling of diens in vrijheidstelling plaats?
6. Hoeveel *cellen en/of ophoudruimtes* zijn er in de afzonderlijke eenheden aanwezig en in gebruik, en op welke locaties, en welk landelijk totaaloverzicht kan op basis hiervan gegenereerd worden?
7. Wat is de *kwaliteit van de medische zorg* voor arrestanten?

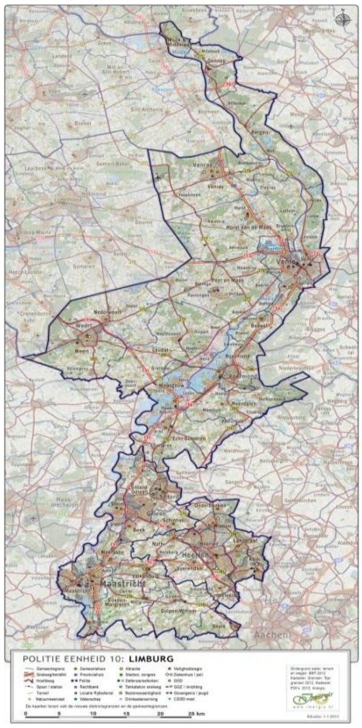
1.4. **Reikwijdte – tijdspad – rapportage**

Dit deelverslag geeft een beeld van de eenheid Limburg. In het onderzoek richten de inspecties zich ook op de andere negen eenheden van de politie. De celcapaciteit van de spoorwegpolitie (Landelijke Eenheid) worden meegenomen in de eenheid waar ze gelokaliseerd is. Ook de cellenbussen van de Dienst Vervoer & Ondersteuning (DV&O) zullen worden bezocht en een drietal huizen van bewaring. Per eenheid bezoekt de IVenJ gemiddeld vijf locaties; waaronder een hoofdbureau van politie/hoofdcellencomplex; twee politiebureaus; ophoudkamers bij de rechtbank en bijvoorbeeld ophoudkamers op een treinstation of voetbalstadion. De IGZ en IJZ bezoeken bij vijf eenheden het hoofdbureau.

[3] Deze vijf hoofdonderzoeksvragen zijn op basis van de onderwerpen verwoord in het toetsingskader verder op te splitsten in meerdere sub-onderzoeksvragen. Hierin zijn ook de specifieke vragen opgenomen die door de twee andere inspecties IGZ en IJZ onderzocht worden.

[4] Bijvoorbeeld vreemdelingen (ter vaststelling van hun identiteit) en verwarde personen (voor hun eigen veiligheid).

1.5. **Toetsingskader**

De politie moet aan een aantal minimumeisen voldoen om inhoud te kunnen geven aan arrestantenzorg. Daarbij zijn kwantitatieve en kwalitatieve eisen gesteld aan zowel de inrichting (personeel en fysieke condities) van de eenheid als aan de inrichting van een aantal processen. De IVenJ heeft voor dit onderzoek een toetsingskader ontwikkeld dat is gebaseerd op nationale regelgeving en instructies met betrekking tot arrestantenzorg. Voor zover er sprake is van een aanvulling zijn er ook internationale richtlijnen opgenomen waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd. Daarnaast heeft de IVenJ zelf een beperkt aantal verwachtingen geformuleerd.[5] De IGZ heeft een toetsingskader opgesteld met betrekking tot de kwaliteit van de medische zorg (hoofdstuk 7). De toetsingscriteria van de IJZ zijn opgenomen in het toetsingskader van de IVenJ.[6]

De inhoud van het toetsingskader is afgestemd met de politie eenheid Rotterdam[7], de directie Politie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de expertgroep Arrestantenzorg van de nationale politie en de (landelijke) Commissie van Toezicht Arrestantenzorg (CTA). Het IGZ-onderdeel in het toetsingskader is ook afgestemd met het Forensisch Medisch Genootschap (FMG) en GGD NL. Het toetsingskader besteedt aandacht aan de rechtspositie ingeslotenen, bejegening, veiligheid, einde insluiting/overdracht, personeel en organisatie en de kwaliteit van de geboden medische zorg.

---

[5] De internationale regels en standaarden waaraan de IVenJ toetst zijn samen met de eigen verwachtingen cursief gemarkeerd in het IVenJ-toetsingskader Arrestantenzorg (zie www.ivenj.nl).

[6] De toetsingskaders zijn bijgevoegd bij dit deelverslag en ook binnenkort beschikbaar op www.ivenj.nl.

[7] De chef van de politie eenheid Rotterdam-Rijnmond is de landelijke portefeuillehouder arrestantenzorg.

1.6. **Opzet onderzoek**

De focus in dit onderzoek ligt op de uitvoering in de praktijk (*verrichten*). Daarnaast kijken de inspecties ook naar hoe de arrestantenzorg is ingericht/georganiseerd (*inrichten*) en op welk beleid de arrestantenzorg is gebaseerd (*richten*). De IVenJ laat zich in de beschrijving van de uitvoering leiden door de vijf processtappen bij arrestantenzorg. Dit zijn aanhouding, transport, insluiting, verblijf en overdracht/vrijlating. Bij iedere processtap zijn, op basis van het toetsingskader, een aantal aspecten geformuleerd. Naast de vijf processtappen worden in dit onderzoek ook de kwaliteit van de medische zorg en de personele aspecten en organisatie van arrestantenzorg in de afzonderlijke eenheden onderzocht. Zie hieronder een overzicht van de onderzochte aspecten in het proces arrestantenzorg (met de klok mee).

Aan de hand van interviews, dossier- en documentenstudies en observaties gaan de inspecties na hoe de politie uitvoering geeft aan arrestantenzorg. Per eenheid spreken de inspecties met de volgende respondenten:

- opsporingsambtenaren (agenten noodhulp, hulpofficier van justitie, vreemdelingenpolitie, (eenheids)leiding arrestantenzorg);
- ingeslotenen;
- arrestantenverzorgers;
- medische dienstverlener(s);
- commissie van toezicht arrestantenzorg (CTA);
- (piket-)advocaten;
- eventueel ouders/voogd en de klachtencommissie.

De IVenJ kondigt het bezoek aan het hoofdbureau/politiecellencomplex van te voren aan bij de eenheidsleiding zodat de politie voldoende functionarissen kan vrijmaken voor interviews. De andere locaties worden onaangekondigd bezocht. Voorafgaand aan de bezoeken vraagt de IVenJ informatie op (cijfers, instructies, etc.) en tijdens de bezoeken worden dossiers ingekeken. Via observaties krijgt de IVenJ een indruk van de voorzieningen, de werkwijzen en procedures. Bij de processtappen aanhouding en transport baseert de IVenJ zich op gesprekken met de ingeslotenen, opsporingsambtenaren en arrestantenverzorgers, en niet op observaties van aanhoudingen (in verband met de tijdsinvestering).

In bijlage 1 bevindt zich het inspectieprogramma met daarin een overzicht van de bezochte locaties en de verschillende respondenten waarmee is gesproken in de eenheid Limburg.

1.7. **Objectbeschrijving**

De politie-eenheid Limburg[8] heeft in totaal 28 (politie)locaties[9] met in totaal 92 cellen en 93 ophoudkamers. Hiervan zijn 4 politiebureaus (Heerlen, Maastricht, Roermond en Venlo) als cellencomplex aangewezen en deze bureaus hebben reguliere cellen en ophoudkamers. De andere 24 politiebureaus betreffen districtsbureaus, basiseenheden en bureaus met een uitsluitend administratieve functie. Deze politielocaties hebben alleen maar ophoudkamers die voor kort verblijf zijn ingericht.[10] Buiten de gebouwen van de politie-eenheid Limburg zijn er ook nog ophoudkamers aanwezig bij de rechtbanken in Maastricht en Roermond.[11]
In bijlage 2 bevindt zich een totaaloverzicht van deze locaties met het daarbij behorende aantal cellen, ophoudkamers, isoleercellen etc.

	District Parkstad			District Zuid-West			District Noord en Midden					
Overzicht cellen capaciteit Eenheid Limburg	Bureau Kerkrade	Bureau Heerlen	Basiseenheden (4)	Bureau Maastricht	District Sittard	Basis eenheden	District Roermond	District Venlo	Basiseenheden	Rechtbanken	Rechtbank	TOTAAL
Reguliere cel		18		16			18	18				70
Ophoudkamers	2	5	9	5	2	14	4	4	19	15	13	90
Observatie cel		5		5			2	3		2	1	18
Isoleer cel		1		1				1				3
Claustrofobie cel		1		1								2
Familie cel/Sociale kamer		1						1				2
TOTAAL	2	31	9	28	2	14	24	27	19	17	14	185

De eenheid Limburg heeft een totale cellencapaciteit van 185 zoals in de tabel is aangegeven.[12]

Kerncijfers
Blijkens het concept inrichtingsplan nationale politie voor de eenheid Limburg zal de arrestantenzorg uit 129 FTE's in verschillende functies gaan bestaan. Uit documentatie van de eenheid Limburg is de huidige formatie per 1 oktober 2014 in respectievelijk zuid Limburg 58,76 FTE en in noord Limburg 37,41 FTE. De feitelijke sterkte van de arrestantenzorg binnen de gehele eenheid Limburg is 96.17 FTE.[13]

---

[8] De voormalige politiekorpsen Limburg-Zuid en Limburg-Noord.
[9] Daarbij worden ook de twee arrestantencomplexen bij de rechtbank Maastricht en Roermond gerekend.
[10] Zes van deze politielocaties hebben formeel 12 ophoudkamers maar deze zijn als zodanig niet in gebruik.
[11] Zie voor een volledig overzicht van de capaciteit van de eenheid Limburg en de rechtbanken bijlage 2.
[12] Dit cijfer is inclusief de ophoudkamers bij de rechtbanken van Maastricht en Roermond.
[13] Een gedetailleerd overzicht van de organisatorische en personele aspecten wordt verwezen naar hoofdstuk 8 van dit rapport.

De arrestantenverzorgers in de eenheid Limburg zijn verantwoordelijk voor de zorg voor arrestanten. Het aantal arrestanten fluctueert per jaar. In 2010 werden in de voormalige korpsen Noord- en Zuid Limburg in totaal 13.477 arrestanten ingesloten in een van de politiebureaus. In 2013 was dat aantal 12.019. In onderstaande tabel wordt van het totaal aantal arrestanten de cijfers weergeven betreffende het aantal aanhoudingen, voorgeleidingen, inverzekeringstellingen en invrijheidstellingen.

Eenheid Limburg	2010	2011	2012	2013	2014
Arrestant	13477	12784	13189	12019	7788
Verdachte aangehouden	13077	11633	11576	10253	6538
Verdachte inverzekeringstelling (IVS)	3182	2967	3314	3362	2121
Verdachte invrijheidstelling	11370	10559	10795	9871	6283
Verdachte voorgeleid aan OvJ/Rechter	786	866	937	794	267

1.8. **Leeswijzer**

Het rapport is opgebouwd aan de hand van de vijf processtappen met daarnaast een hoofdstuk over de medische zorg door de IGZ; de personele en organisatorische aspecten bij arrestantenzorg gevolgd door een eindoordeel. Het volgende hoofdstuk gaat over de aanhouding (hoofdstuk 2), gevolgd door transport (hoofdstuk 3), insluiting (hoofdstuk 4), verblijf (hoofdstuk 5), einde insluiting en overdracht (hoofdstuk 6), kwaliteit medische zorg (hoofdstuk 7), personeel & organisatie (hoofdstuk 8) en eindoordeel (hoofdstuk 9). Ieder hoofdstuk, behalve het laaste, sluit af met een oordeel en eventueel aanbeveling(en).

2. Aanhouding

In dit hoofdstuk staat de aanhouding van de persoon centraal. De IVenJ kijkt naar de veiligheid bij de aanhouding van zowel de ingeslotene als van de politie en naar de wijze waarop de arrestant wordt geïnformeerd. Voor een opsporingsambtenaar behoort het benemen van iemands vrijheid tot de dagelijkse gang van zaken. Aan de andere kant is dit voor degenen die het betreft vaak een ingrijpende gebeurtenis. Het benemen van iemands vrijheid is een deel van de taak van de politie. Er kunnen verschillende redenen zijn om dit te doen. Dit kan zijn in verband met de handhaving van de openbare orde; met strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde; met hulpverlening en met het uitoefenen van toezicht bijvoorbeeld die in het kader van de Vreemdelingenwet.

2.1 **Veiligheid en informatie**

Bij aanhouding dient de politie zorg te dragen voor de veiligheid van de arrestant, de veiligheid van de omgeving en met de veiligheid van de politie zelf. Volgens de politie worden aanhoudingen, met name geplande aanhoudingen, in principe uitgevoerd door minimaal twee opgeleide medewerkers. Daarnaast is het gebruikelijk dat de opsporingsambtenaar de arrestant informeert over de procedures die doorlopen gaan worden (overbrengen, intake, fouillering) tot het moment van insluiting. Wie de aanhouding doet en waarom is geregeld in landelijke wet- en regelgeving. De norm is dat de politie zo ingericht is dat de beoogde en bevoegde (opgeleide) medewerkers in staat zijn om dit te doen. In de opleiding wordt aandacht besteed aan bejegening van verdachten (arrestanten) en derden.

Veiligheid
Uit gesprekken met opsporingsambtenaren blijkt dat zij hoge prioriteit geven aan hun eigen veiligheid en die van een arrestant of buitenstaander. Binnen de eenheid Limburg werken de opsporingsambtenaren meestal samen met een andere collega. Uit gesprekken met opsporingsambtenaren blijkt dat zij door in duo's op te treden een groter gevoel van veiligheid ervaren.

Veiligheidsfouillering
Artikel 7 lid 3 Politiewet geeft aan dat de ambtenaar van politie bevoegd is 'tot het onderzoek aan de kleding van personen bij de uitoefening van een hem wettelijk toegekende bevoegdheid of bij een handeling ter uitvoering van de politietaak, indien uit feiten of omstandigheden blijkt dat een onmiddellijk gevaar dreigt voor hun leven of veiligheid of die van de ambtenaar zelf of van derden, en dit onderzoek noodzakelijk is ter afwending van dit gevaar.'
Of een arrestant bij aanhouding direct mag worden gefouilleerd hangt af van specifieke 'feiten en omstandigheden' die de opsporingsambtenaar op het moment van aanhouding moet inschatten. De fouillering dient in die gevallen noodzakelijk te zijn ter afwending van een onmiddellijk dreigend gevaar. Uit de gesprekken met opsporingsambtenaren blijkt dat het bepalen van deze 'feiten of omstandigheden' niet altijd even makkelijk is. De opsporingsambtenaren gaven tijdens de interviews aan dat zij strakke en duidelijke regels missen met betrekking tot het uitvoeren van een veiligheidsfouillering direct na de aanhouding. In die gevallen dat er een veiligheidsfouillering wordt uitgevoerd wordt hiervan later door de opsporingsambtenaren in het Basisvoorziening Handhaving (BVH) een mutatie gemaakt. Wanneer deze 'feiten of omstandigheden' niet aanwezig zijn wordt deze

veiligheidsfouillering direct na de aanhouding niet uitgevoerd. De verdachte wordt in die gevallen zonder een dergelijke veiligheidsfouillering te hebben ondergaan overgebracht naar een politiebureau waar dan de feitelijke eerste insluitingsfouillering wordt uitgevoerd (zie hoofdstuk 4).

Informatie
In het dagelijkse werk worden aangehouden personen door de opsporingsambtenaren mondeling geïnformeerd over de verdere gang van zaken na de arrestatie zoals de procedures, het handelen van de opsporingsambtenaren en eventueel waarschuwingen wanneer de verdachte de regels niet opvolgt.
De overdracht van informatie met betrekking tot de aanhouding en het transport doet de basispolitiezorg (BPZ) meestal op basis van een lijst met items die later onderling wordt doorgesproken met de arrestantverzorgers. De informatie met betrekking tot de aanhouding muteren de opsporingsambtenaren in BVH. Indien geweld tijdens de aanhouding of transport is toegepast maakt de BPZ hiervan melding in BVH. Ook wordt de hulpofficier van justitie (HOvJ) voor wie de arrestant wordt voorgeleid geïnformeerd indien geweld is toegepast. De IVenJ heeft in enkele gevallen waargenomen dat deze informatie ook bij de insluiting en overdracht van de arrestant in het cellencomplex aan de arrestantenverzorgers werd doorgegeven. Zodoende worden de arrestantenverzorgers goed geïnformeerd wat voor een verdachte men in 'huis' heeft gekregen.

2.2 **Bejegening en zorg**

Uit de gesprekken met ingeslotenen, arrestantenverzorgers en opsporingsambtenaren blijkt dat de politie terughoudend is met de toepassing van geweld bij arrestaties. Volgens de geïnterviewde opsporingsambtenaren worden geweldsmiddelen slechts in die gevallen toegepast wanneer een aan te houden verdachte agressief gedrag vertoont of in andere gevallen wanneer de verdachte voor hem/haarzelf of derden risicovol gedrag vertoont. Van deze geweldstoepassing wordt altijd melding gemaakt in BVH. De meeste arrestanten geven aan dat zij correct behandeld zijn door de opsporingsambtenaren die de aanhouding verrichten. Het komt volgens de politie ook wel eens voor dat er dwang of geweld moet worden toegepast tijdens een aanhouding. De IVenJ heeft ook een ingeslotene gesproken die blauwe plekken en schrammen had overgehouden aan de aanhouding. Volgens hem was dit het gevolg van zijn weigering om opgepakt te worden en hij reageerde er vrij laconiek op. In het algemeen geven respondenten aan dat de wijze van bejegening door de politie vaak het directe gevolg is van de situatie en het gedrag van de arrestant.

Wat betreft de zorg voor arrestanten bij aanhouding geven respondenten aan dat de politie bij (geplande) aanhoudingen thuis meestal verifieert of er eventueel medicijnen moeten worden meegenomen. Indien dit is vergeten komt het volgens opsporingsambtenaren voor dat in dringende gevallen de medicijnen bij mensen thuis alsnog worden opgehaald.

2.3 **Oordeel**

Het eindoordeel op dit onderdeel is dat de politie in overwegende mate voldoet aan de eisen die aan haar worden gesteld wat betreft de aanhouding van personen. De IVenJ signaleert dat er onduidelijkheden bij opsporingsambtenaren bestaan wanneer

een veiligheidsfouillering uitgevoerd mag worden. Het toepassen van geweld tijdens de aanhouding wordt gemuteerd in BVH en de HOvJ wordt hiervan in kennis gesteld. Ook worden alle bijzonderheden omtrent de aanhouding (inclusief eventueel geweldsgebruik) later gecommuniceerd met de arrestantenverzorgers in het politiecellencomplex.

Aanbeveling

- Besteedt aandacht aan de onduidelijkheden die bestaan met betrekking tot het uitvoeren van veiligheidsfouilleringen door opsporingsambtenaren.

3. Transport

De voertuigen waar arrestanten in worden vervoerd dienen veilig te zijn en te voldoen aan de voorschriften. Het transport dient te worden uitgevoerd door opgeleid personeel en die zorg dragen voor het op een veilige en humane wijze vervoeren van de arrestanten.

3.1 Geschiktheid voertuig en transporttijden

Geschiktheid voertuig
De Inspectie heeft geconstateerd dat bij het vervoer van ingeslotenen verschillende soorten voertuigen worden gebruikt, deels afhankelijk van de locatie van vertrek en bestemming en deels afhankelijk van beschikbaarheid.
In principe wordt het vervoer tussen justitielocaties verzorgd door de DV&O. Dit betreft vooral het vervoer van het politiecellen complex naar een huis van bewaring of van en naar de rechtbank voor voorgeleiding. Het vervoer vindt plaats met personenbusjes of cellenbussen die volgens eigen opgave van DV&O voldoen aan de voorschriften (Conformiteitenlijst eisen DV&O). Volgens documentatie en uit gesprekken met respondenten bij de rechtbank Maastricht vindt het vervoer van jongeren gescheiden plaats van volwassenen en vrouwen en mannen worden, buiten gezinssituaties, gescheiden vervoerd. Vervoer tussen de diverse politielocaties wordt door de politie zelf verzorgd met transportbussen. Dit betreft vooral het vervoer tussen bureaus met alleen ophoudkamers (OK) en bureaus met cellen waar ook overnacht kan worden.

Uit de gesprekken met de politie en uit observaties van de IVenJ komt in algemene zin naar voren dat de eenheid Limburg beschikt over veilige voertuigen die geschikt zijn voor het vervoer van arrestanten.

De Inspectie heeft tijdens het onderzoek meerdere busjes van DV&O in gebruik gezien. Eén van deze busjes is nader bekeken toen hiermee bij de rechtbank in Maastricht een arrestant werd binnengebracht. De bus is ingedeeld in drie afzonderlijke compartimenten voorzien van een stoel of twee stoelen met een veiligheidsriem. Het compartiment kan worden afgesloten met een deur. Het compartiment ziet er schoon en goed onderhouden uit. De DV&O medewerkers kunnen vanuit het bestuurdersgedeelte van het voertuig de arrestanten middels camera's observeren en via een geluidsverbinding met hen spreken. Het personeel van DV&O geeft aan dat zij altijd extra water bij zich hebben voor de arrestanten in de gevallen dat het erg warm is en het een lang rit betreft. Een arrestant die met de bus was vervoerd typeerde de bus als veilig en luxueus en de behandeling door het personeel van DV&O als vriendelijk.

Transporttijden
De inrichting van de nationale politie heeft in Limburg tot gevolg dat de twee oude korpsen (Limburg-Zuid en Limburg-Noord) bij elkaar zijn gevoegd tot één eenheid Limburg. Door de reorganisatie van de eenheid Limburg bestaat de mogelijkheid dat op termijn het aantal politiebureaus teruggebracht wordt. In 2016 zal hierover pas definitief duidelijkheid zijn. De IVenJ signaleert dat de mogelijke sluiting van politiebureaus consequenties kan hebben voor de duur van het transport van arrestanten. Zo kan het voorkomen dat een aanhouding van een verdachte in bijvoorbeeld Vaals leidt tot een rit van ongeveer 30 minuten naar Maastricht of

Heerlen. Aangezien de opsporingsambtenaren ook de registratie en identiteitsvaststelling moeten doen van de verdachte (zie volgend hoofdstuk) en vervolgens weer terug moeten rijden, zijn zij vaak uren niet beschikbaar op straat. Bij sluiting van politiebureaus voorzien opsporingsambtenaren dat zij nog langer onderweg zijn.
Tijdens het gesprek met de eenheidsleiding is aangegeven dat de leiding stuurt op een cultuurverandering. Bij aanhoudingen voor lichte vergrijpen zou niet standaard een transport naar het arrestantcomplex nodig zijn. Bij voorkeur vindt de afhandeling plaats op een lokaal politiebureau plaats.

Arrestanten die vanuit een penitentiaire inrichting naar bijvoorbeeld een rechtbank vervoerd worden door DV&O moeten soms ook lange routes afleggen. Tijdens de inspectie bij de rechtbank Maastricht werd een arrestant overgebracht van Ter Apel naar Maastricht om zijn rechtszitting te kunnen bijwonen. Deze rit heeft ruim drie uur in beslaggenomen. Omdat de betrokkene na afloop weer terug moest naar Ter Apel bleven de medewerkers DV&O de zitting afwachten en konden daardoor geen andere ritten die dag rijden.

3.2 Veiligheid en bejegening

Uit de gesprekken met arrestanten blijkt dat zij op respectvolle en vriendelijke wijze worden bejegend tijdens het transport. De arrestanten voelden zich veilig tijdens het transport.
Wel signaleert de IVenJ dat de lange reistijden, zoals hierboven beschreven, een effect kunnen hebben op de fysieke gesteldheid van arrestanten.

3.3 Oordeel

De veiligheid en bejegening tijdens het transport is voor zover door de IVenJ onderzocht binnen de eenheid Limburg over het algemeen in orde. De IVenJ ondersteunt de gewenste cultuurverandering van de eenheidsleiding om niet standaard elke arrestant naar een cellencomplex te vervoeren, zodat lange reistijden met arrestanten kunnen worden voorkomen.

4. Insluiting

Ingeslotenen op een politiebureau worden vaak verdacht van het plegen van een strafbaar feit. Daarnaast kunnen mensen ook om andere redenen worden ingesloten. Bijvoorbeeld voor het uitzitten van een vervangende hechtenis of in het kader van de hulpverlening of ter vaststelling van de identiteit. Alle ingeslotenen ondergaan bij de insluiting op het bureau dezelfde processtappen. Zij worden direct bij binnenkomst gefouilleerd. Meegebrachte spullen worden gecontroleerd, ingenomen, opgeslagen en/of in beslaggenomen wanneer het verboden goederen betreft. Tevens wordt de identiteit van de betreffende persoon vastgesteld en worden zijn of haar gegevens verwerkt in BVH. Betrokkene wordt vervolgens naar een ophoudruimte gebracht. Daar verblijft hij of zij de eerste uren. Deze ruimte beschikt niet over een slaapgelegenheid. Als de arrestant wordt voorgeleid aan de HOvJ en in verzekering wordt gesteld, wordt hij overgebracht naar een reguliere politiecel. Die cel is geschikt voor dag- en nachtverblijf. Omdat de situatie zich kenmerkt door een grote mate van onzekerheid voor de betrokkenen is het belangrijk dat zij aan het begin van hun insluiting goed en op een begrijpelijke manier worden geïnformeerd over wat er staat te gebeuren, wat hun rechten zijn en hoe alles reilt en zeilt op een politiebureau.

4.1 Fouillering en persoonlijke eigendommen

De eerste fouillering van ingeslotenen vindt plaats op de locatie waar de politie de persoon aanhoudt, bijvoorbeeld op straat of thuis, wanneer er volgens de politie een veiligheidsrisico is. Zodra de persoon is overgebracht naar het politiebureau volgt een insluitingsfouillering. De IVenJ was getuige van insluitingsfouilleringen op het hoofdbureau in Maastricht, rechtbank Maastricht en politiecellencomplex in Roermond en Venlo.
Uit observaties in Roermond en Venlo en uit gesprekken met opsporingsambtenaren en arrestantenverzorgers blijkt dat de insluitingsfouillering op het bureau wordt gedaan door dezelfde opsporingsambtenaren die de persoon hebben aangehouden. De instructie fouillering geeft echter aan dat de insluitingsfouillering tot de taken van arrestantenverzorgers hoort. Op het hoofdbureau Maastricht en bij de rechtbank Maastricht vindt de fouillering plaats door arrestantenverzorgers. De medewerkers van G4S zijn niet bevoegd om te fouilleren. De IVenJ constateert dat de werkwijze fouillering per locatie verschilt.

De insluitingsfouilleringen die de IVenJ heeft geobserveerd verliepen, op Venlo na, rustig en efficiënt. De geïnterviewde ingeslotenen vertelden dat ze op correcte wijze waren behandeld tijdens de fouillering. In Venlo kwam er echter verbaal geweld aan te pas omdat de ingeslotene niet voldoende mee werkte (zie ook 4.2 registratie).

Tijdens het bezoek aan de eenheid Limburg heeft de IVenJ geen fouilleringen van vrouwelijke ingeslotenen aanschouwd. Indien een vrouwelijke ingeslotene gefouilleerd moet worden dan voert een vrouwelijke agente dit uit, aldus de politie. Volgens arrestantenverzorgers komen visitaties zelden voor. Indien er een noodzaak is tot visitatie vraagt de politie eerst, zoals ook voorgeschreven, om toestemming van de HOvJ.

Bij de fouilleringen werden schoenveters en koorden in de kleding ingenomen. In de fouilleringsruimte waren vervangende kleding (blauw papieren joggingspak) en

slippers (in verschillende maten) aanwezig voor het geval de kleding niet veilig of hygiënisch zou zijn. Het kan ook zijn dat de politie de kleding in beslag neemt voor strafrechtelijk onderzoek. Ingeslotenen dienen 'piepvrij' door de metaaldetector te gaan alvorens ze naar hun ophoudkamer/cel worden gebracht.

Personen die vanuit een penitentiaire inrichting worden overgebracht, bijvoorbeeld voor een rechtszaak, ondergaan dezelfde procedure. De IVenJ bemerkte dat de meegebrachte voeding alleen op metaal werd gecontroleerd. Dit kan een veiligheidsrisico met zich meebrengen. Indien de ingeslotene geen geschikt schoeisel heeft moet hij of zij op slippers voor de rechter verschijnen. Dit kan de waardigheid van zowel het hof als de arrestant schaden.

De IVenJ heeft gezien dat persoonlijke eigendommen, zoals bijvoorbeeld een horloge, sieraden, pasjes en contant geld, zorgvuldig worden ingenomen en opgeborgen in een speciale zak met daarop een vermelding van de spullen. Op de zak zit nog een extra zakje voor het opbergen van medicijnen. Bij de rechtbank in Maastricht plakten arrestantenverzorgers, bij wijze van reminder, een rode magnetische stip op kluisjes van ingeslotenen die medicijnen gebruiken. Eventuele verboden goederen zoals drugs worden door de politie in beslag genomen. De ingesloten zet zijn/haar handtekening op de zak indien akkoord. Indien de ingeslotene niet in staat/of bereid is om af te tekenen dan tekenen twee politieambtenaren hiervoor door middel van het zetten van een naam/handtekening of cijfer.

De arrestantenverzorgers bergen de zak met persoonlijke eigendommen op in een kluisje dat (elektronisch) afgesloten kan worden. Bij iedere ophoudkamer/cel hoort een kluisje. In gesprekken met twee ex-ingeslotenen die net waren vrijgelaten waren er geen klachten over de teruggave van persoonlijke eigendommen.

4.2 **Registratie en identiteitsvaststelling**

Op de politiebureaus wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde Progis zuil om de identiteit van de ingeslotene vast te stellen en te registreren. De politie legt de identiteit vast door middel van het digitaal afnemen van de handpalm en vingerafdrukken; het scannen van eventuele identiteitspapieren en het zo nodig aanvullen van personalia. Deze handelingen worden verricht door de opsporingsambtenaren die de persoon hebben aangehouden. Deze werkwijze is niet conform de arrestantenregeling (7.1) en werkinstructie zoals vastgesteld in de eenheid Limburg waarin staat dat dit de taak is van arrestantenverzorgers. Een uitzondering hierop is het politiebureau in Roermond waar de arrestantenverzorgers de vingerafdrukken en foto's maken. Bij de overige bezochte bureaus geldt dat de arrestantenverzorgers de arrestant pas 'overnemen' van de opsporingsambtenaren nadat de identiteit van de arrestant is vastgesteld en geregistreerd. Deze werkwijze heeft tot gevolg dat opsporingsambtenaren langer van straat zijn dan wanneer zij zich niet bezig hoeven houden met de identiteitsvaststelling van de arrestant. Daarbij dient te worden opgemerkt dat, zo blijkt uit gesprekken en uit observaties, de identiteitsvaststelling een arbeidsintensief proces is. Daarnaast geeft de Progis zuil soms technische storingen of is het al in gebruik voor een andere arrestant.

Sinds 2004 beschikt de Vreemdelingen politie over het data-systeem Eurodac om de identiteit van vreemdelingen zonder identiteitsdocumenten vast te stellen aan de hand van vingerafdrukken. Vreemdelingen die wel over identiteitsdocumenten beschikken worden in het systeem Politiesuite Handhaving Vreemdelingen (PSH-V)

geregistreerd. De vaststelling van de identiteit van vreemdelingen gaat dus niet via de Progis-zuil.

De arrestantenverzorgers muteren in het BVH systeem de komst en eventuele bijzonderheden van de arrestant. Er bestaat géén koppeling tussen Progis en BVH. De gegevens moeten door de arrestantenverzorgers handmatig worden verwerkt of door middel van het invoegen van een formulier verificatiestaat uit een ander informatiesysteem. De HOvJ kan ook muteren in BVH. De medewerkers van G4S kunnen dat echter niet aangezien aan hen geen autorisatie is verleend.
Eventuele bijzonderheden over de arrestant krijgen de arrestantenverzorgers door via de opsporingsambtenaren en de transporteurs van DV&O. De medewerkers DV&O gebruiken hiervoor een transportorder.

Op de verschillende bureaus die de IVenJ bezocht was er naast informatie in BVH ook een overzicht zichtbaar met daarop relevante informatie over ingeslotenen. Deze informatie, veelal weergegeven via een helder overzichtsschema/white-board of document, bevatte de meest relevante en up-to-date informatie over bijvoorbeeld gebruik van medicijnen, bezoek advocaat, luchten en psychische gesteldheid. Er is geen tijd in de dienst van arrestantenverzorgers ingebouwd voor een overdracht van informatie aan de groep collega's die de dienst overnemen (zie hierover hoofdstuk 8).

De arrestantenverzorgers registeren consequent of de ingeslotene medicijnen gebruikt. Bij de insluiting vragen de arrestantenverzorgers aan de arrestant of hij of zij medicijnen gebruikt en hoe de medische en psychische gesteldheid is. Hiertoe heeft de arts in het politiebureau Maastricht een checklist vervaardigd. Bij medicijnengebruik en/of eventuele bijzonderheden maken de arrestantenverzorgers melding in BVH en wordt zo nodig een arts geïnformeerd. Hiertoe gebruikt de politie een apart formulier. Bij beschonken arrestanten informeren de arrestantenverzorgers direct een arts. Bij dronkenschap volgt normaliter een wekadvies van de arts dat zij nauwgezet volgen.
De Vreemdelingenpolitie geeft aan dat sinds het overlijden van de heer Dolmatov meer informatie over bijzonderheden wordt vastgelegd van vreemdelingen. Het M118 formulier beslaat nu zo'n zes à zeven A-4tjes waar dat er voorheen twee à drie waren. De eenheid Limburg heeft in een landelijk rapport complimenten ontvangen over de manier waarop in Limburg met de M118 formulieren wordt gewerkt.

Incident tijdens identiteitsvaststelling
Tijdens het bezoek aan het politiebureau in Venlo was de IVenJ getuige van een fouillering die met verbaal geweld verliep. Bij de identiteitsvaststelling in de Progis ruimte werd vervolgens ook fysiek geweld gebruikt omdat de arrestant weigerde om mee te werken. De groepschef die zich mengde in het conflict heeft telefonisch bij de HOvJ melding gemaakt van het toegepaste geweldgebruik tijdens de insluiting en ook beide opsporingsambtenaren hebben hun verhaal gedaan. Daarnaast is hier ook melding van gemaakt in het BVH.

4.3 **Voorgeleiding en rechtmatigheid**

De politie op straat geeft aan dat informatie over 'de cautie' (het niet verplicht antwoord te geven van de verdachte) meestal al bij de aanhouding is medegedeeld. Daarnaast informeert de politie mondeling tijdens het transport en/of bij aankomst bij het politiebureau wat er gaat gebeuren en waar de arrestant aan moet voldoen.

De verdachte wordt voorgeleid aan een HOvJ. De HOvJ beoordeelt of de aanhouding rechtmatig is of niet. Daarnaast informeert de HOvJ de arrestant over de reden van de aanhouding, over zijn/haar rechten en welke procedures er gevolgd (kunnen gaan) worden. De HOvJ maakt daarbij gebruik van een checklist die volgordelijk wordt nagelopen om te voorkomen dat informatie wordt gemist. Voor de ingeslotenen met wie de IVenJ sprak was het niet allemaal even 'helder' of ze waren voorgeleid of niet. Alle ingeslotenen waren echter wel bekend met de reden van hun aanhouding.

De HOvJ bewaakt de termijn van vrijheidsbeneming, waarvan de duur van insluiting deel uitmaakt (zes uur of langer). Het komt volgens de HOvJ niet of nauwelijks voor dat de termijn van insluiting wordt overschreden. Mocht het een keer voorkomen dan wordt de arrestant vrijgelaten. Ook de arrestantenverzorgers houden bij dat de zes-uur niet wordt overschreden. Leden van de Commissie van Toezicht Arrestantenzorg verifiëren weleens tijdens bezoeken of de wettelijke insluitingstermijn van zes uur niet wordt overschreden en die constateren dat dit niet het geval is.

Bij minderjarigen vindt de voorgeleiding in het bijzijn van een wettelijke vertegenwoordiging plaats. In de meeste gevallen stelt de politie de ouders in kennis. Bij een licht vergrijp, bijvoorbeeld vernieling van een ruit, maakt de HOvJ de afweging om de minderjarigen naar huis te sturen vanwege het ingrijpende karakter van detentie. Uit gesprekken met arrestantenverzorgers blijkt dat de detentieperiode van minderjarigen in principe nooit langer is dan drie dagen.

Vreemdelingen worden volgens de HOvJ niet vaak aangehouden.[14] De HOvJ beoordeelt ook de rechtmatigheid van hun aanhouding en insluiting. De insluiting van vreemdelingen kan maximaal vijf dagen duren. De vreemdeling krijgt een folder over zijn/haar rechten in de taal van land van herkomst uitgereikt. Indien deze niet in de desbetreffende taal aanwezig is, dan wijst de HOvJ hen op de mogelijkheid contact op te nemen met het consulaat of de ambassade of gebruik te maken van de tolkenbijstand. Bij overplaatsing van een vreemdeling draagt de HOvJ het complete dossier over aan een regievoerder van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V). Voor volwassenen geldt een maximale periode van vijf dagen want daarna worden zij overgeplaatst naar een huis van bewaring.

4.4 **Bejegening**

De Inspectie verwacht dat de omgang met ingeslotenen respectvol en met een zekere mate van begrip voor ieders persoonlijke situatie plaatsvindt. De IVenJ heeft de indruk dat de bejegening tijdens de insluiting in de eenheid Limburg op goede wijze verloopt omdat de arrestanten op rustige en vriendelijke wijze te woord worden gestaan. De ingeslotenen met wie de IVenJ sprak waren tevreden over de wijze waarop ze waren behandeld bij binnenkomst in het politiebureau.
De bejegening van arrestanten is wel een wisselwerking. Indien de arrestant niet mee werkt of (verbaal) agressief gedrag vertoont dan is de benadering ook strikter. Zoals eerder in dit hoofdstuk gemeld was de IVenJ getuige van een hardhandige

---

[14] In de 'wederhoor' geeft de politie Limburg aan dat een kwart van alle verdachten en aangehoudenen geen Nederlandse nationaliteit hebben.

aanpak van een recalcitrante minderjarige. Het toegepaste geweld was volgens de Inspectie niet nodig geweest als de politie op dat moment had besloten om de minderjarige, na de al lastig verlopen fouillering, eerst te laten afkoelen in een wachtruimte. De politie was bekend met zijn naam en de jongen was ook al voorgeleid op een ander bureau. De noodzaak om hem direct te registreren was niet groot en daarnaast was de kans op schade aan de Progis zuil groot.

De politie is op basis van wet- en regelgeving verplicht een onderscheid te maken tussen meer- en minderjarigen en met betrekking tot vreemdelingen. Dit staat ook vermeld in de brochures die de IVenJ op het politiebureau in Roermond aantrof. In de praktijk blijkt dat de politie geen onderscheid maakt tussen vreemdelingen die vastzitten ter vaststelling van hun identiteit en arrestanten. Ingeslotenen in het kader van de Vreemdelingenwet hoeven echter geen enkele beperking te ondervinden, anders dan uit veiligheidsoverwegingen.

Ook maakt de politie geen onderscheid tussen meer- en minderjarige arrestanten, tenzij het gaat om contact met ouders/voogd en contact met de advocaat (zie 4.6 en 4.7) en tussen mannen en vrouwen.

4.5 **Informatie huisregels en rechten**

De IVenJ constateert dat schriftelijke informatie over de rechten van ingeslotenen, de procedures en de huisregels niet overal fysiek voorhanden zijn en niet actief worden uitgedeeld aan ingeslotenen.[15] Daarnaast ontbreekt op de meeste bureaus de vertaling van de rechten en regels in buitenlandse talen. De tolkentelefoon wordt weinig ingezet terwijl er wel regelmatig vreemdelingen in politiebureaus vast zitten. De IVenJ heeft geen enkele ophoudkamer of cel gezien waar een korte versie van de huisregels en rechten van ingeslotenen ligt of hangt.

Uit gesprekken met arrestantenverzorgers blijkt dat zij ingeslotenen soms mondeling een korte toelichting geven op de gang van zaken in het arrestantencomplex en de huisregels. Arrestantenverzorgers gaan er van uit dat de HOvJ de ingeslotene informeert over de rechten en regels. Dit gebeurt in de praktijk meestal ook maar dat is dus niet bij binnenkomst. De voor dit onderzoek geïnterviewde advocaten gaven aan dat ingeslotenen steeds beter worden geïnformeerd over de huisregels en rechten. Toch gaf een aantal ingeslotenen aan dat ze niet actief waren geïnformeerd over hun rechten en over de procedures die zouden worden gevolgd. Het kan ook zijn dat het langs hen heen was gegaan. Volgens arrestantenverzorgers zijn veel ingeslotenen op politiebureaus ‘oude bekenden’ en de IVenJ concludeert dat hierdoor de politie ervanuit gaat dat ingeslotenen weten wat hun rechten en plichten zijn en wat hen te wachten staat.

4.6 **Toegang tot advocaat**

In het kader van het strafrecht hebben gearresteerden recht op het consulteren van een raadsman voor aanvang van hun verhoor. Bij de voorgeleiding van een meerderjarige vraagt de HOvJ de arrestant of hij een advocaat wil raadplegen. Er

[15] De politie geeft in de ‘wederhoor’ haar dat de regels via het interne intranet op te vragen en uit te printen zijn.

bestaat een landelijke piketregeling voor het inschakelen van advocaten. De advocaat moet dan binnen twee uur op het betreffende bureau zijn.

De IVenJ constateert dat ingeslotenen de mogelijkheid hebben om contact te maken met een advocaat. Dit contact loopt telefonisch of via een persoonlijk bezoek. De geïnterviewde advocaten geven aan dat dit beter verloopt dan in het verleden omdat er vroeger minder piketadvocaten waren. Een minder goede ontwikkeling vinden advocaten dat door de komst van de Progis-zuilen veelal een advocatenkamer is 'opgeofferd' waardoor er minder kamers beschikbaar zijn voor advocaten om met hun cliënten te spreken. De advocaten ervaren het als een probleem dat ze niet altijd hun laptop mogen meenemen. Aangezien het OM sinds kort de processtukken alleen digitaal verstuurt zou het handig zijn als zij de stukken ook digitaal met hun cliënten kunnen doornemen. De veiligheidsvoorschriften voor het meebrengen van dossiers en laptops wisselen per politiebureau. Daarnaast zijn advocaten niet tevreden met het feit dat ze op sommige politiebureaus met hun cliënt via een spreek-luisterverbinding moeten spreken vanachter een glazen wand vanwege het gebrek aan normaal contact (zie verder 5.5 in hoofdstuk 5).

Bij de insluiting van minderjarigen is consultatie van een advocaat verplicht. Dat heeft soms een ongewenst bij-effect. Het kan namelijk soms even duren voordat een advocaat beschikbaar is. De ingeslotene zit dan onnodig lang te wachten, terwijl bij een transactie de zaak al afgewikkeld zou kunnen zijn.

4.7 **Informeren thuisfront en overigen**

Van de insluiting op een politiebureau mag iemand in principe, tenzij het opsporingsbelang zich daartegen verzet, het thuisfront in kennis stellen.

In de praktijk blijkt dat meerderjarige ingeslotenen in beginsel niet mogen bellen. Als ingeslotenen kunnen bellen dan is het vaak omdat zij hier zelf actief om hebben gevraagd en de arrestantenverzorger hiertoe toestemming krijgt van de HOvJ. Volgens de HOvJ mogen ingeslotenen echter naar huis bellen met uitzondering van diegene die beperkingen opgelegd hebben gekregen. De IVenJ heeft de indruk, op basis van gesprekken met arrestantenverzorgers en ingeslotenen, dat dit onvoldoende bekend is. Daarnaast is de mogelijkheid om ook daadwerkelijk te bellen afhankelijk van de drukte op het politiebureau. Als er zorg gedragen moet worden voor thuis verblijvende minderjarige kinderen of huisdieren komt het zeer regelmatig voor dat de politie ingeslotenen verwijst naar hun advocaat om iets te regelen. De geïnterviewde advocaten geven aan dat zij zelf ook weleens contact opnemen met het OM om te verifiëren of ze bepaalde dingen, op verzoek van de ingeslotene, mogen doorgeven aan het thuisfront.

Minderjarigen mogen in de praktijk het thuisfront informeren. Dit blijkt in de praktijk ook te gebeuren. Bij arrestanten die vastzitten voor het niet betalen van een boete geeft de politie vaak wel de gelegenheid om te bellen zodat de ingeslotene de openstaande boete kan aflossen.

4.8 **Oordeel**

Het eindoordeel van de IVenJ over de 'insluitingsfase' is dat de politie-eenheid in beperkte mate voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld. De fouillering en inname van persoonlijke eigendommen verloopt goed. De registratie en identiteit vaststelling voldoet echter in mindere mate omdat deze (arbeidsintensieve) handelingen door de opsporingsambtenaren worden verricht in plaats van door arrestantenverzorgers, zoals voorgeschreven in de arrestantenregeling en werkinstructies. De voorgeleiding voldoet. De IVenJ is over het algemeen positief over de bejegening die, op een uitzondering na, professioneel en respectvol is. Het oordeel met betrekking tot het informeren van ingeslotenen is negatief. Ingeslotenen krijgen onvoldoende de gelegenheid om kennis te nemen van de rechten, regels en procedures. De arrestantenverzorgers zijn hierin niet pro-actief en laten het over aan de HOvJ waardoor ingeslotenen de eerste uren van informatie verstoken zijn. De toegang tot een advocaat voldoet overwegend maar niet geheel omdat het tonen en bespreken van processtukken wordt bemoeilijkt. De IVenJ is kritisch over het informeren van het thuisfront omdat in de praktijk ingeslotenen, met uitzondering van minderjarigen, niet mogen bellen.

Aanbevelingen

- Bepaal welke functionaris verantwoordelijk is voor de identiteitsvaststelling van arrestanten.
- Informeer ingeslotenen bij binnenkomst over de regels, rechten en procedures.
- Geef ingeslotenen de mogelijkheid, nadat toestemming is verkregen van de HOvJ, om het thuisfront te informeren.

5. Verblijf

In dit hoofdstuk beschrijft de IVenJ onderwerpen die in meer algemene zin van toepassing zijn op het verblijf in een politiebureau, een cellencomplex of een andere ophoudlocatie. Het betreft dan zaken als de uitrusting van de verblijfsruimtes, het aldaar gevoerde dagprogramma, de verzorging, de veiligheid en de manier waarop een ingeslotene bejegend wordt. Deze onderwerpen zijn cruciaal in de beoordeling van de onderzoeksvraag hoe de nationale politie zorg draagt voor het waarborgen van de rechtspositie, de veiligheid en de humane bejegening van onder haar verantwoordelijkheid ingesloten personen. De IVenJ belicht in dit hoofdstuk ook de toegang tot zorg. De IGZ gaat in hoofdstuk 7 in op de kwaliteit van de medische zorg in de door de IGZ bezochte locaties.

5.1 **Bejegening en bijzondere groepen**

De eenheid Limburg heeft beleidsregels[16] vastgesteld als het gaat om de omgang met kwetsbare groepen ingeslotenen zoals minderjarigen, vrouwen, vreemdelingen verslaafden en arrestanten met een psychotische aandoening.

Op vier van de zeven locaties is met ingeslotenen gesproken die allen aangaven met voldoende respect behandeld te worden. De IVenJ observeerde dat arrestantenverzorgers en arrestanten op vriendelijke wijze met elkaar omgaan. De bejegening is naar de mening van de arrestantenverzorgers meestal een wisselwerking. Als het gedrag van de arrestant rustig en respectvol is, krijgt betrokkene dat ook terug van de arrestantenverzorgers.
De betrokken medewerkers van de parketpolitie geven aan dat alle ingeslotenen die op zitting komen dezelfde behandeling krijgen.

Minderjarigen
In de fase van inverzekeringstelling van minderjarigen wordt het thuisfront van de minderjarige altijd op de hoogte gebracht (zie vorig hoofdstuk). Bij deze doelgroep gaat de politie actief op zoek naar alternatieven voor vrijheidsbeneming en zet deze ook zo veel mogelijk in. Zoals in het vorige hoofdstuk besproken probeert de politie terughoudend te zijn bij het opsluiten van jeugdigen. Ook wordt in de bejegening van minderjarigen rekening gehouden met de leeftijd (categorie 12-minner, 12-16 en 16-17 jarigen). De minderjarige arrestanten krijgen een andere behandeling. Zo wijst de politie per minderjarige een arrestantenverzorger of eventueel chef van dienst aan als een soort mentor specifiek voor de duur van de insluiting. Op het hoofdbureau in Maastricht is een ruime familiekamer met meer licht ingericht voor deze doelgroep. In sommige gevallen wordt de minderjarige in deze kamer ingesloten. Voor minderjarigen geldt een maximale detentie van drie dagen in het cellencomplex.

Bij de parketpolitie is een speciaal voor minderjarigen aangeklede cel ingericht, maar deze wordt thans niet meer gebruikt. Voorheen werd deze cel benut voor minderjarigen die in het kader van het civiel recht op zitting moesten komen. Voor deze categorie is nu een aparte kamer buiten het arrestantenverblijf ingericht zodat zij niet meer in het arrestantenverblijf hoeven te komen. Minderjarigen die in het kader van het strafrecht moeten voorkomen worden in een auto die niet herkenbaar

[16] Bewaking en verzorging Reglement Politie eenheid Limburg.

is als zijnde van de politie, op dag zelf naar de rechtszitting gebracht, rechtstreeks naar de zittingszaal vervoerd (niet via de cellengang) en na afloop weer naar de inrichting teruggebracht.

Overige bijzondere groepen ingeslotenen
Vrouwelijke ingeslotenen worden bij binnenkomst door vrouwelijke arrestantenverzorgers benaderd en gefouilleerd. Verder worden vrouwelijke ingeslotenen niet anders benaderd tijdens het verblijf.
Voor mensen met psychische problemen zijn in Zuid-Limburg afspraken gemaakt met de GGZ. Er ligt een convenant: 'Protocol verwarde personen' waarbij is afgesproken dat verwarde personen in principe niet door de politie worden ingesloten (sociale insluiting). Bij de beoordeling van psychisch in de war zijnde arrestanten raadplegen de arrestantenverzorgers direct een arts. In het interview met de raadsman blijkt dat het vaak lang duurt (soms wel een halve dag) voordat een arts arriveert.

Arrestanten die onder invloed zijn van drugs en/of alcohol worden, in overleg met de HOvJ in een observatiecel (indien beschikbaar) onder cameratoezicht geplaatst. Bij twijfel en/of bij medicijngebruik wordt altijd een arts ingeschakeld.

Wat betreft de bejegening van vreemdelingen. Recent heeft binnen de eenheid een presentatie plaatsgevonden naar aanleiding van de casus Dolmatov. Alle leidinggevenden en HOvJ's waren hierbij aanwezig. Aandachtspunten in deze presentatie waren de samenwerking tussen DV&O/DJI/ de arts en de politie, de informatie overdracht en de alertheid in het kader van de medische zorg. Naar aanleiding van de presentatie zijn een aantal protocollen voor de eenheid bijgesteld.

5.2 **Verblijfsruimte**

De Inspectie heeft de cellen op de locaties aanschouwd en deze beschikken allen over een bed, een toilet en een functionerende intercom. Op de locatie Venlo ontbreekt de spion als voorziening in de softe cel. Dit levert onnodige veiligheidsrisico's voor de arrestantenverzorgers op, omdat zij bij opening van de celdeur met onverwachte situaties geconfronteerd kunnen worden. Ook de Commissie van Toezicht heeft van dit risico al eerder melding van gemaakt. Een geïnterviewde geeft aan dat deze keuze meer een financiële afweging is geweest en niet zo zeer vanuit het oogpunt van veiligheid.

Op alle locaties zijn in de gangen en observatiecellen camera's geplaatst, die de arrestantenverzorgers via beeldschermen in de meldkamer volgen. Ook de isolatiecel in Roermond is voorzien van een camera.

Conform de wettelijke eisen is een cel voorzien van lichtopeningen, die zodanig in de binnen- of buitenmuren zijn aangebracht dat de ingeslotene de dag- en nachtcyclus kan waarnemen. Op de locatie Venlo wordt de dagverlichting in de cellen gesimuleerd. In dit praktijk komt dit neer op een lamp die aan en uit kan worden gezet. Er is dus geen sprake van een dag- en nachtcyclus.

Op de bezochte locaties Maastricht, Roermond en Venlo waren de cellen schoon en maakten een zeer nette indruk op de inspecteurs. Bij de rechtbank echter zijn de muren van de cellen en de binnenkant van de deuren volledig bekrast en oogden de vloer en bank niet schoon.
Het cellencomplex Maastricht beschikt over 28 cellen in totaal, waarvan 16 reguliere cellen, 5 ophoudkamers , 1 isoleercel met camera, 1 claustrofobie cel en 5

observatiecellen. Tevens is voorzien in een bezoekruimte voor advocatuur, volledig gescheiden door glaswand. Het bureau beschikt ook over een AED-apparaat.

Het cellencomplex Roermond beschikt over 24 cellen waarvan 4 ophoudkamers; 2 observatiecellen voorzien van camera's; 1 familiekamer (waar minderjarigen met ouders kunnen verblijven); 2 audio ruimtes; 2 advocaten ruimtes; 8 verhoorkamers (ook gebruikt door FIOD/CIOD); 1 regiekamer; 3 spreekkamers (waarvan twee met een kleine opening om spullen door te geven). De celdeuren zijn voorzien van een schuifsysteem met bordjes waar bijzonderheden van de arrestant opstaan. Ook hangen er formulieren aan de deur die afgeschermd zijn door een gekleurd formulier waaruit blijkt of in de cel een arrestant zit voor een strafrechtelijk vergrijp; Groen voor een niet-strafrechtelijke zaak; en blauw voor een arrestant die een boete heeft openstaan of een vreemdeling. De cel bestemd voor vreemdelingen is voorzien van een dubbel bed maar zij overnachten niet in het cellencomplex. De ruimte is groter ten opzichte van de andere cellen.

Het cellencomplex Venlo beschikt over 27 cellen waarvan 18 reguliere cellen; 4 ophoudkamers die geen licht hebben; 1 softe cel met een stevige deur zonder oogluikje en 2 camera's; 3 observatiecellen; en 1 familie cel/ sociale kamer. Het hele cellencomplex maakte een zeer schone indruk. De kleurstellingen van de muren en deuren maakten een 'vrolijke' indruk. Het is verhoudingsgewijs een modern gebouw met moderne faciliteiten zoals oogdouches, familieruimte met televisie etc.

De parketpolitie die gehuisvest is in de Rechtbank Maastricht heeft in totaal 17 cellen waarvan 15 reguliere cellen; 2 observatiecellen (met camera). De ophoudkamers zijn sober ingericht, voorzien van een bank en intercom. De celdeuren zijn bekrast en beschadigd. Er is geen daglicht in de ophoudkamers aanwezig. Arrestanten blijven hier vaak niet lang, na de zitting worden zij naar een PI of cellencomplex teruggebracht. De zittingszalen zijn middels aparte looproutes bereikbaar.

Bureau Echt beschikt over 2 ophoudkamers (glazen deur, bank, intercom (allemaal in goede staat), waarvan er 1 buiten gebruik is. De ruimtes worden incidenteel gebruikt voor "meewerkende verdachten van simpele zaken". Er is een Progis ruimte en er zijn toiletten. De intercom komt uit bij receptioniste. In veel gevallen (en zeker bij de aanhouding van minderjarigen) worden ingeslotenen niet naar de ophoudkamer gebracht maar blijven ze voor bij de receptie. De kwestie wordt daar dan afgewikkeld.

Politiebureau Stein heeft 2 ophoudkamers, die schoon zijn en leeg. In de afgelopen twee jaar zijn deze ruimtes niet of nauwelijks gebruikt. Er bevindt zich een luikje naast de celdeur, om eten of drinken door te geven en een spionnetje in de deur voor het uitoefenen van toezicht. Het bureau heeft de mogelijkheid om de identiteit van een ingeslotene vast te stellen door middel van de Progis zuil. Ingeslotenen verblijven nooit langer dan 6 uur op deze locatie.

5.3 **Verblijfsregime en persoonlijke verzorging**

In de praktijk ondergaan alle ingeslotenen, met uitzondering van minderjarigen, eenzelfde verblijfsregime. Zij kunnen twee maal per dag luchten. In Maastricht, als de dienst het toelaat, zijn de arrestantenverzorgers vrij coulant en mogen

ingeslotenen soms langer in de luchtruimte verblijven. De ingeslotenen krijgen de gelegenheid om de meegebrachte rookwaar te roken. In het cellencomplex Maastricht wordt de rookwaar in een locker buiten de cel bewaard. De ingeslotene haalt in het bijzijn van de arrestantenverzorger deze uit de locker en na afloop bergt hij zijn rookwaar weer op. De arrestantenverzorger zorgt voor vuur.

Op alle bezochte locaties is voor ingeslotenen lectuur aanwezig. Een aantal ingeslotenen geven in het interview aan dat dit niet actief wordt gemeld; zij weten dit niet of horen dit op de luchtplaats van mede ingeslotenen.

Voor ingeslotenen dienen voorzieningen te worden getroffen voor maaltijden en persoonlijke verzorging. Op de meeste locaties met uitzondering van de rechtbank Maastricht krijgen de ingeslotenen drie keer per dag een maaltijd. Tweemaal een broodmaaltijd en eenmaal een warme maaltijd. Daarnaast zijn er vaste rondes waarbij thee en koffie wordt geserveerd. Op de cellen op de locatie Maastricht kunnen ingeslotenen zelf water uit het aanwezige fonteintje tappen. De voorzieningen voor de opwarming van voeding voldoen. De ingeslotene krijgt meestal een keuze voorgelegd (vegetarisch, halal etc). Tijdens de schouw in Roermond heeft de Inspectie op eigen verzoek de boterhammen met kaas geproefd. Opmerkelijk daarbij was dat, ondanks dat op de verpakking een houdbaarheidsdatum tot 28 mei 2015 vermeld stond, de boterhammen taai waren en de kaas niet als kaas gedefinieerd kon worden.

Ingeslotenen die overnachten krijgen een lakenpakket en een deken uitgereikt. Iedere ingeslotene kan dagelijks douchen. Tijdens het douchen krijgt de ingeslotene een schone handdoek, zeep en eventueel shampoo uitgereikt. Scheren is mogelijk maar onder toezicht van het personeel.

5.4 **Controle – veiligheid – geweldsmiddelen**

Op de locaties weet het personeel hoe te handelen bij brand. Jaarlijks wordt met name een dagdeel aan de Bedrijfshulpverlening (BHV) besteed. Zowel de rechtbank als de locaties Maastricht, Roermond en Venlo worden jaarlijks ontruimingsoefeningen gehouden.

Zoals eerder gemeld zijn de ophoudkamers en cellen voorzien van een intercom. De IVenJ heeft per locatie de intercom's getest en ze werden vlot beantwoord. Ingeslotenen kunnen direct contact maken. De observatiecellen worden met camera's geobserveerd. Zowel overdag als 's nachts voert de arrestantenverzorger op wisselende tijden controlerondes uit. In situaties waar een arts een wekadvies heeft gegeven, wordt de controle opgevoerd en bijgehouden in het BVH.

In alle bezochte locaties zijn de cellencomplexen voorzien van camera's. De meldkamer van de arrestantenzorg bekijkt de beelden via beeldschermen. Ook zijn op alle locaties wapenkluizen aanwezig, zodat opsporingsambtenaren hun wapens kunnen afleggen alvorens zij de cellengangen betreden. De geïnterviewde opsporingsambtenaren geven aan dat zij soms wel genoodzaakt zijn om geweld toe te passen. Hiervan maken zij melding in BVH en wordt de hulpofficier van justitie op de hoogte gebracht. Meestal wordt later (onderling) evaluatief gesproken over het toegepaste geweld. Het gebeurt nu steeds meer dat collega's elkaar aanspreken op het gedrag bij bejegening van een arrestant.

Het personeel op de bezochte locaties past zo min mogelijk geweld toe. Zij geven aan dat zij geen geweldsmiddelen gebruiken of zeer terughoudend zijn in het gebruik van vrijheidsbeperkende middelen (in dit geval de locatie Roermond). Indien er geen alternatief meer is, past het personeel technieken toe die via training zijn aangeleerd, vaak zo kort en beperkt mogelijk. Het gebruik van vrijheidsbeperkende middelen dient aan de HOvJ te worden gemeld. In de dagelijkse praktijk gebeurt dit ook.

5.5 **Contact buitenwereld**

Op de bezochte locaties geven arrestantenverzorgers aan dat ingeslotenen tijdens het bezoekuur bezoek mogen ontvangen. Advocaten en reclasseringsambtenaren mogen ten alle tijde met hun cliënt spreken. Een uitzondering hierop zijn name de minderjarigen die eventueel ook buiten de reguliere tijden bezoek mogen ontvangen en telefoneren met het thuisfront. Het bezoek wordt in BVH geregistreerd. Ten aanzien van ingesloten volwassenen wisselt dit beeld. Arrestantenverzorgers geven niet proactief aan dat de ingeslotenen contact met thuis kunnen maken. Als ingeslotenen het vragen, en het is toegestaan door de HOvJ, dan kan contact gemaakt worden indien de arrestantenverzorgers daar gelegenheid voor hebben. In de praktijk gebeurt dit dus zelden. Uit het gesprek dat de IVenJ met de CTA heeft gehad blijkt ook dat eenduidige regels als het gaat om volwassenen die willen telefoneren met het thuisfront ontbreken.

Ingeslotenen met alle beperkingen mogen op last van de HOvJ geen contact hebben met de buitenwereld en mede ingeslotenen, zij mogen slechts met hun raadsman spreken. Het inschakelen van een raadsman gaat op de diverse locaties allemaal via de Salduz procedure. Binnen twee uur dient de piketadvocaat zich te melden ter consultatie. Dat lukt in de meeste gevallen ook. De bezoekruimtes voor de advocatuur in Maastricht zijn zodanig ingericht dat bezoek alleen achter glas kan plaatsvinden. Zoals al eerder genoemd zijn advocaten en arrestanten hier niet tevreden over. De belangrijkste reden is dat documenten slechts via arrestantenverzorgers kunnen worden overhandigd. De geïnterviewde advocaten hebben aangegeven moeite te hebben met deze stringente veiligheidsmaatregelen. Hun cliënten vertrouwen de spreek-luisterinstallatie in deze ruimtes vaak niet en zijn bang dat de politie ze afluistert.

5.6 **Toegang tot zorg**

De betrokken arts meldt dat hij geen belemmeringen ervaart bij de uitvoering van zijn werkzaamheden op het hoofdbureau. Hij wordt tijdig ingeschakeld vaak in een heel vroeg stadium, “eerder te vroeg, dan te laat”. Op de locaties is een aparte ruimte voor de arts ingericht.

De eenheid Maastricht heeft een convenant met artsen in de regio afgesloten zodat ingeslotenen de noodzakelijke medische zorg krijgen. Ingeslotenen kunnen ook hun eigen arts om medische zorg vragen. Medicijnen (behalve anticonceptie) worden

alleen verstrekt op voorschrift van arts of psychiater. Geïntoxiceerden hebben het recht op zo spoedig mogelijke medische behandeling. In de praktijk wordt ook hiernaar gehandeld.

In de eenheid Maastricht wordt de dagelijkse verstrekking van eigen medicijnen van de ingeslotene in dagdozen bewaard. In Venlo werkt men met blisters. Momenteel vindt overleg plaats over de keuze van een eenduidig opslag systeem voor de hele regio.

In de eenheid Maastricht kunnen ingeslotenen om geestelijke bijstand vragen. Echter in de praktijk wordt hier nauwelijks om gevraagd.

5.7 **Beklag**

In de eenheid Limburg is een commissie van toezicht arrestantenzorg (CTA) ingesteld voor het maatschappelijk toezicht op arrestantenzorg. De CTA in de eenheid inspecteert de arrestantenverblijven aan de hand van een inspectiechecklijst. De bezoeken door de CTA zijn onaangekondigd. De gesignaleerde bevindingen en knelpunten worden met de eenheidsleiding gedeeld.

5.8 **Oordeel**

De Inspectie constateert ten aanzien van de 'bejegening van arrestanten' dat de eenheid Limburg overwegend voldoet aan de eisen die daaraan gesteld worden. De arrestantenverzorgers op de bezochte locaties en de parketpolitie bejegenen de ingeslotenen met respect en anderzijds verwachten zij dit ook van de ingeslotenen. De politie houdt rekening met ingesloten vrouwen (fouillering) en jeugdigen (contact met thuis). Dit geldt niet voor wat betreft vreemdelingen. Op de locaties wordt geen onderscheid gemaakt in ingeslotenen als het gaat om de regels met betrekking tot het verblijfsregime. Wel gaat de informatieverstrekking over vreemdelingen beter. Met uitzondering van de rechtbank, kunnen ingeslotenen luchten en roken.

De inrichting van de meeste cellen voldoet overwegend aan de formele inrichtingseisen. In sommige locaties zijn afwijkingen geconstateerd zoals het ontbreken van daglicht of een spion in deur en volledig bekraste cellen.

De veiligheid in de cellencomplexen van de politie is over het algemeen op orde. De geoefendheid van het personeel in BHV vindt jaarlijks plaats. Dit geldt eveneens voor ontruimingsoefeningen.

De toegang tot medische zorg is in alle onderzochte locaties voldoende gewaarborgd en vastgelegd in een convenant met GGD (zie ook hoofdstuk 7). Ingeslotenen krijgen de noodzakelijke medische zorg. Opgemerkt zij wel, dat de medicatie van ingeslotenen op verschillende wijze wordt bewaakt en bewaard.

Aanbevelingen

- Zorg dat de cellen in het politiebureau Venlo zijn voorzien van een raam waarbij de dag/nacht cyclus waarneembaar is.
- Draag zorg dat ingesloten vreemdelingen geen enkele beperking ondervinden, anders dan uit veiligheidsoverwegingen.

6. Einde insluiting / overdracht

Bij de invrijheidstelling van een persoon geeft de politie de persoonlijke eigendommen die in bewaring waren genomen terug. Indien de persoon zichzelf niet kan verplaatsen organiseert de politie begeleiding en vervoer. Indien de ingeslotene naar een ander politiebureau of (justitiële of zorg-) inrichting gaat, dient de politie een rapportage met bijzonderheden over de ingeslotene over te dragen. Ook dient de politie de vervoersdienst actief te informeren. Deze rapportage bevat naast persoonlijke gegevens (naam, leeftijd) ook informatie over de eventuele aanwezigheid van verslavingsproblematiek, psychiatrische problematiek, suïcide- en vluchtgevaar en overige bijzonderheden met betrekking tot het verblijf en het gedrag van de ingeslotene.

6.1 Einde insluiting

In Maastricht worden bij vrijlating van volwassen ingeslotenen de formulieren die zijn opgemaakt bij insluiting gecheckt. De spullen worden in het bijzijn van betrokkene gecontroleerd en meegegeven in een plastic zak. Betrokkene wordt vervolgens naar huis gestuurd.
Als het minderjarigen betreft dan worden altijd of de ouders of een andere instantie gewaarschuwd. Jongeren worden namelijk niet zo naar huis gestuurd.

Ook op de andere locaties gebeurt dit op vergelijkbare wijze. De Inspectie sprak met twee ingeslotenen die recent waren vrijgelaten (in Roermond en Venlo). Beiden bevonden zich buiten voor de deur van het politiebureau wachtend op iemand die hen op kwam halen.
Een van beide had bij zijn aanhouding gevraagd of hij naar het lokale bureau gebracht kon worden. De opsporingsambtenaren gaven bij hem aan dat dat niet kon en dat men hem naar Venlo zou brengen. Na zijn vrijlating zou hij dan weer worden teruggebracht. Echter op het moment van vrijlating bleek dat niet het geval te zijn en moest betrokkene zelf bellen voor vervoer. De eerdere toezegging werd niet nagekomen.

6.2 Overdracht

Bij het verplaatsen (bijv. naar de rechtbank) of overplaatsen (naar een ander bureau of een penitentiaire inrichting) van ingeslotenen wordt, volgens de geïnterviewde, zoveel mogelijk informatie meegegeven. Betrokkene wordt uitgeboekt en zijn fouilleringszak met persoonlijke eigendommen gaat mee met de transporteurs. Alle informatie van betrokkene, inclusief de medische gegevens (en de naam van de arts) wordt op papier aan de transporteurs meegegeven. Vaak stellen de arrestantenverzorgers de penitentiaire inrichting (PI) ook telefonisch op de hoogte van de komst van de arrestant. Het komt ook voor dat de PI zelf al contact opneemt over een over te plaatsen arrestant. Medische bijzonderheden worden ook vaak gefaxt. Medicatie voor een dag gaat mee naar de PI (zie hierover verder hoofdstuk 7.3).

De parketpolitie is over het algemeen tevreden over de juridische informatie die zij meekrijgt van de DV&O als arrestanten worden aangeleverd maar meer informatie over eventuele medische bijzonderheden zou op prijs worden gesteld.
Het komt een enkele keer voor dat een arrestant die van buiten de regio komt, niet de benodigde medicatie bij zich heeft. In die situaties wordt dan een GGD-arts gewaarschuwd, die zorgt voor de verdere afhandeling.
Er vinden geen overnachtingen plaats bij de rechtbank, dat betekent dat men aan het eind van de dag bekijkt wie er nog zijn. Na 17.00 uur draagt de parketpolitie de arrestanten die nog niet zijn opgehaald door DV&O over aan het cellencomplex Maastricht, zodat ze daar kunnen worden opgehaald door DV&O. Voor regionale transporten draagt de politie zelf zorg.[17]

Vreemdelingen worden door tussenkomst van de Dienst Terugkeer en Vertrek overgedragen aan een penitentiaire inrichting of een uitzetcentrum. Het dossier van betrokkene wordt zowel digitaal als per post verzonden. Het M118 formulier wordt door de eenheid steeds uitgebreider ingevuld

6.3 **Oordeel**

De vrijlating van ingeslotenen verloopt in de eenheid Limburg naar tevredenheid. Bij de overdracht van ingeslotenen naar zowel de rechtbank als de penitentiaire inrichting wordt door de politie actief informatie overgedragen. Dit betreft alle bijzonderheden, de medische informatie van betrokkene en de medicatie voor één dag. Ook ten aanzien van vreemdelingen verloopt de informatieoverdracht in de eenheid Limburg naar tevredenheid.

[17] De voormalige regio grenzen van Zuid zijn daarbij bepalend, in dit geval tot Sittard.

7. Kwaliteit medische zorg (IGZ)

Aangehouden personen die worden ingesloten verkeren als gevolg van de vrijheidsbeneming in een kwetsbare en mogelijk angstopwekkende situatie. Ingeslotenen zijn onzeker over hun positie en verblijven doorgaans kort in het complex, vaak zonder te weten waar men later naar wordt toe gestuurd. Zij zijn voor al hun behoeften afhankelijk van anderen. Deze kwetsbare en afhankelijke positie verplicht de overheid om de toegankelijkheid, de kwaliteit en veiligheid van de zorg te waarborgen.

De forensisch artsen en in enkele gevallen ook verpleegkundigen opereren op het snijvlak van het medische en juridische domein en vervullen in deze zeer specifieke setting bijzondere zorgtaken. De zorgrelatie is hier wezenlijk anders dan die in een niet-justitiële setting, waar de vaste huisarts de ziektegeschiedenis kent en veelal een vertrouwensband heeft met de patiënt. Bijzonder aandachtspunt is dat veel ingeslotenen psychische en/of verslavingsproblematiek hebben.

De bevindingen en het oordeel in dit hoofdstuk zijn uitsluitend gebaseerd op een bezoek aan het Hoofdbureau van de politie te Maastricht. Ten behoeve van dit deel van het rapport is gesproken met twee ingeslotenen, twee arrestantenverzorgers en de coördinerend forensisch geneeskundige die werkzaam is bij de GGD Zuid Limburg. De medisch dossiers van de twee ingeslotenen zijn met hun toestemming ingezien. Daarnaast is een aantal documenten bekeken (zie bijlage 4). Ter afsluiting van het bezoek werd samen met de vertegenwoordigers van IVenJ gesproken met de hoofden arrestantenzorg eenheid Limburg.

7.1 Toegang tot en beschikbaarheid medische zorg

Medische zorg, zowel somatisch als psychiatrisch, moet 24 uur per dag, zeven dagen per week beschikbaar zijn voor ingeslotenen. Correcte en tijdige signalering en inschatting door arrestantenverzorgers zijn van cruciale betekenis voor de toegankelijkheid van de zorg. Voor arrestantenverzorgers moet dan ook duidelijk zijn op basis van welke signalen zij een arts of andere hulpverlening moeten inschakelen.

Beschikbaarheid van somatische zorg
Op het hoofdbureau van politie in Maastricht is de medische zorg 24 uur per dag, zeven dagen per week beschikbaar. Dit is geregeld via een contract tussen de politieregio Limburg-zuid en de GGD Zuid Limburg[18]. Circa 12 forensisch artsen doen dagdiensten, avonddiensten en nacht- en weekenddiensten. Er zijn mondelinge afspraken gemaakt met de huisartsenposten (HAP) Parkstad en Maastricht-Heuvelland om te adviseren en/of de benodigde huisartsenzorg te leveren. Dit kan gaan van mondeling overleg en advisering tot het fysiek aanbieden van de patiënt bij de huisartsenpost. Inschakelen van deze artsen verloopt in de praktijk soepel. De geïnterviewde arts ervaart ook de toegang tot de tweedelijns

[18] In Noord-Limburg is een afzonderlijke afspraak gemaakt met de GGD Limburg-Noord, waar zes forensisch artsen beschikbaar zijn voor de locaties Venlo en Roermond.

curatieve zorg van het Academisch Ziekenhuis Maastricht (azM), het Atrium Medisch Centrum en het Orbis Medisch Centrum als onbelemmerd.

Indien de forensisch artsen zelf moeilijk bereikbaar zijn kan de politie de meldkamer van de GGD bellen. Indien er te weinig forensisch artsen beschikbaar zijn, worden ook andere (dan forensische) GGD-artsen ingeschakeld. Dit is een 'noodscenario' bij overmacht en/ of technische problemen. In de dagelijkse praktijk is de bereikbaarheid, volgens de arts, zeer goed.

Volgens de arts is een consult bij een patiënt in principe alleen gericht op de klachten en signalen waarvoor het consult werd geïndiceerd en wordt geen systematische, volledige inventarisatie gemaakt van alle gezondheids- aspecten en risicofactoren. Op indicatie wordt verder onderzoek gedaan; dit gebeurt altijd indien sprake is van dronkenschap of verslavingsproblematiek. De somatische gesteldheid (zichtbare verwondingen, chronische aandoeningen) wordt ook meegenomen in het onderzoek en er wordt standaard naar medicatiegebruik gevraagd. Indien daarvoor aanleiding is wordt doorgevraagd naar lopende behandelingen.
Bij alle patiënten die gezien zijn door een arts wordt behandelbeleid opgesteld.

Beschikbaarheid psychiatrische zorg
Ten behoeve van psychiatrische zorg is er sinds een jaar in deze regio een specifiek convenant overdracht verwarde personen tussen De Politie Nederland Eenheid Limburg, Mondriaan, Orbis GGZ, GGD Zuid Limburg, Huisartsenpost Maastricht & Heuvelland, Huisartsenpost Nightcare Geleen en Huisartsenpost Westelijke Mijnstreek Sittard-Geleen (november 2013). Dit is geënt op het landelijk convenant tussen de politie en GGZ-Nederland over samenwerking bij zorg aan verwarde personen in een crisissituatie. Het doel is om verwarde of psychisch kwetsbare personen niet of in elk geval zo kort mogelijk in het cellencomplex te laten verblijven. Bij dit regionale convenant zijn onder meer afspraken gemaakt over de inzet van de 24-uurs crisisdienst van de GGZ. Voornoemde partijen hebben hiervoor ook een concrete werkinstructie in gebruik (november 2013). Dit betekent onder meer dat de HOvJ een patiënt via een GGD-arts, wanneer de betrokkene alsnog is ingesloten, maar ook direct kan doorgeleiden naar de GGZ. Dit nadat de huisarts de somatische check heeft gedaan (buiten kantooruren door de HAP uit de regio). Patiënten worden dan met name naar Mondriaan locatie Vijverdal of naar Orbis GGZ gebracht. Het convenant wordt op dit moment geëvalueerd bij de deelnemende instellingen.

Volgens het landelijk convenant moet de GGZ-crisisdienst binnen twee uur na de melding een beoordeling opmaken. De arts is bekend met de normtijd en geeft aan dat deze op een enkele keer na wel wordt gehaald. De gesproken arrestantenverzorgers kenden deze normtijd niet en merken op dat ze twee uur wachten op de crisisdienst in sommige gevallen wel als erg lang ervaren.

Zowel de forensisch geneeskundigen als de arrestantenverzorgers zijn in het algemeen tevreden over de bovengenoemde procedures. Volgens de arts zijn er nu ook merkbaar minder verwarde personen in de cellen. De gesproken arrestantenverzorgers is het niet opgevallen dat er een reductie is in het aantal verwarde personen in de cellen.

Bij opvallend gedrag wordt aandacht geschonken aan de psychische gesteldheid, waarbij ook wordt doorgevraagd naar suïcidaliteit. Is dit laatste het geval dan wordt onverwijld contact gezocht met de Crisisdienst. De Multidisciplinaire Richtlijn Diagnostiek en Behandeling van Suïcidaal gedrag, gericht op suïcide-preventie wordt niet gebruikt.

Het komt wel eens voor dat de ambulancedienst geen voertuig ter beschikking heeft voor gastplaatsingen vanuit of naar andere regio's, indien er in de eigen regio niet voldoende capaciteit beschikbaar is voor gedwongen plaatsingen (rechterlijke machtiging of in bewaring stelling). Hierdoor worden spoedplaatsingen niet altijd gerealiseerd en verblijven de betrokken psychisch kwetsbare ingeslotenen ongewenst gedurende langere tijd in een cel.

Op de locatie is een GHB protocol aanwezig. In geval van nood kan de patiënt direct worden overgeplaatst naar de afdeling Spoedeisende Hulp (SEH) of de afdeling Interne Geneeskunde van het Maastricht UMC+ (het samenwerkingsverband van het azM en de Universiteit Maastricht) of het Atrium Medisch Centrum. Dit komt overigens zelden voor. De forensische dienst van de GGD gaat tevens deelnemen aan een onderzoek naar de behandeling van GHB gebruikers van het Maastricht UMC+. Een richtlijn hiervoor wordt nu opgesteld en gezamenlijke scholing (GGZ, GGD, Ziekenhuizen) wordt voorbereid.

Toegeleiding/signalering door arrestantenverzorgers
Arrestantenverzorgers gebruiken een checklist om in te schatten of een ingeslotene medische zorg behoeft. Deze checklist is geschikt voor gebruik door leken en zowel arrestantenverzorgers als artsen zijn tevreden over het gebruik. Daarnaast wordt altijd direct contact opgenomen met een arts als de ingeslotene daarom vraagt.
De arrestantenverzorgers checken de behoefte aan medische bijstand in ieder geval direct bij binnenkomst en bij de eerste fouillering bij de ophoudkamers. Bij hun inschatting letten de arrestantenverzorgers op medicatiegebruik en somatische gesteldheid (risicofactoren, intoxicatie, verwondingen). Bijzonderheden worden geregistreerd in het BVH en op een white- board in de kamer van de wachtcommandant. Indien ingeslotenen medicatie gebruiken, wordt altijd de forensisch arts gebeld.

Indien de ingeslotene geïntoxiceerd, verward, of anderszins psychisch kwetsbaar is consulteren de arrestantenverzorgers altijd de forensisch arts. Deze geeft aan hoe en hoe vaak de patiënt moet worden gecontroleerd en schakelt na beoordeling zo nodig de 24-uursdienst van de GGZ in.

Bij plaatsing van een ingeslotene in een observatiecel wordt niet altijd een forensisch arts geconsulteerd. De beslissing over plaatsing in een observatiecel ligt altijd bij een hulpofficier van justitie. Volgens het Reglement Bewaking en verzorging van de Politie eenheid Limburg (01-02-2013) is plaatsing in een observatiecel alleen toegestaan als dit gebeurt vanwege gevaar voor het leven of de veiligheid van de ingeslotene. De arts wordt volgens de werkinstructie niet geraadpleegd als de HOvJ deze insluiting gelast zonder dat er een zorgindicatie is. Artikel 3.8.2. stelt dat bij een verblijf in een observatiecel van langer dan 24 uur een arts dient te beslissen of het verblijf in de observatiecel moet worden voortgezet. De arrestantenverzorgers kenden deze regel niet en pasten deze ook niet toe.

De forensisch arts gaf aan dat in de praktijk de arrestantenverzorgers bij het insluiten van jongeren soms belden waarbij ze aangaven dat ze uitsluitend belden omdat dit verplicht was. Men was niet op de hoogte van de achterliggende reden van deze verplichte melding.

Alle signaleringen en hulpvragen van ingeslotenen worden door arrestantenverzorgers vastgelegd in het BVH. Dit blijkt een systeem te zijn waarin

ook traceerbaar is wie wat op welk moment deed en waarbij bijvoorbeeld ook de medicatie- uitgifte precies is na te gaan.

De gesproken ingeslotenen waren tevreden over de bejegening en de aandacht voor hun somatische en psychische gesteldheid en medicatie.
Dossier- en BVH-inzage geven een bevestiging van de hierboven omschreven praktijk.

7.2 **Medicatieveiligheid**

Omdat het voorschrijven, toedienen, opslaan en beheren van geneesmiddelen diverse (gezondheids)risico's met zich mee kan brengen, zijn hieraan specifieke eisen gesteld in landelijke veldnormen, richtlijnen en het huishoudelijk reglement van de Landelijke kwaliteitskring Arrestantenzorg en Parketpolitie. Zo dient medicatieverstrekking – ook bij continuering van reeds in de thuissituatie voorgeschreven geneesmiddelen - in een arrestanten- opvangvoorziening altijd plaats te vinden in opdracht van een aan die voorziening verbonden arts. De geneesmiddelen moeten op een verantwoorde wijze worden verstrekt en opgeslagen. Dit alles ter bevordering van de medicatieveiligheid.

Medicatieopdrachten- en recepten
Bij binnenkomst op het politiebureau Maastricht wordt ernaar gestreefd om zo spoedig mogelijk een actueel en volledig medicatieoverzicht beschikbaar te hebben. Verstrekking van UR-medicatie (uitsluitend verkrijgbaar op recept) vindt uitsluitend plaats in opdracht van een arts. De forensisch arts gaat bij het voorschrijven uit van wat de patiënt aangeeft of bij zich heeft aan voorgeschreven medicatie. De anamnese moet een betrouwbare indruk maken en de ingeslotene moet de voorschriften goed begrijpen, stelt de arts. Bij vreemde combinaties en/of doseringen van medicatie wordt er gestreefd naar verificatie; indien nodig wordt nadere informatie gevraagd bij de huisarts of apotheek van betreffende ingeslotene. Overdag wordt eventueel benodigde medicatie direct via een elektronisch formulier besteld bij de gecontracteerde apotheek (Mediq), die doorgaans dezelfde dag nog voor aflevering zorgt. Bij noodzaak wordt er 's nachts medicatie betrokken van de dienstdoende apotheek. Een kopie van het elektronisch bestelformulier komt in BVH.

Toedienen geneesmiddelen
De medicatie wordt uitgezet in 'dagdozen' voor maximaal drie dagen. Daarna moet de arts opnieuw oordelen wat nodig is.

Volgens de arts en de arrestantenverzorgers maakt de arts de dagdozen klaar met alle medicatie, zowel de medicatie die de patiënt al had als eventueel nieuw voorgeschreven medicatie. Ook de apothekersassistentes die in de apotheek de dagdozen vullen en naar het cellencomplex (laten) brengen kunnen de dagdozen klaar maken. Volgens het huishoudelijk reglement, echter, wordt dit gedaan door de arrestantenverzorgers. Op de dagdozen staan het nummer van de cel en een unieke code: De medicijnen worden geplaatst in de betreffende vakjes ochtend, middag, avond en nacht. De medicatie wordt uitgereikt door de arrestantenverzorgers. De verstrekking van medicatie vindt plaats aan de hand van een volledige toedienlijst. Op deze toedienlijst staan niet de tijdstippen van toediening; deze tijdstippen staan vermeld in het BVH. De feitelijke verstrekking wordt door de arrestantenverzorgers afgetekend in het BVH, compleet met tijdstip van toediening. Weigering van

medicatie wordt doorgegeven aan de arts. De mutaties op de actuele lijst moeten door de arts aangepast worden. Een weigering wordt aangetekend op de lijst. Veranderingen worden door de arts doorgevoerd en er wordt een nieuwe lijst gemaakt. De reden om de medicatie aan te passen en uiteraard de aanpassing zelf worden in het medisch dossier ingevoerd. Volgens de arts worden mutaties nog dezelfde dag op de toedienlijst doorgevoerd.

In de nabije toekomst zullen in plaats van dagdozen blisters worden gebruikt.[19] In blisters zijn de medicijnen op naam verpakt in zakjes per dag en per tijdstip van inname. Dit reduceert de kans op vergissingen.

Enige uitzondering op bovenbeschreven procedure is wanneer de ingeslotene deelneemt aan een methadonproject van de afdeling verslavingszorg van GGZ-instelling Mondriaan. In dat geval schakelen de arrestantenverzorgers standaard de verslavingszorg in. De medewerkers van de verslavingszorg verzorgen dan vervolgens de methadonverstrekking op het bureau of in het cellencomplex. Het kan dan voorkomen dat de forensisch arts hiervan niet op de hoogte is en er parallelle hulpverleningsprocessen ontstaan. Er wordt wel altijd als eerste nagegaan door de arrestantenverzorger of de ingeslotene die aangeeft methadon te gebruiken deze ook daadwerkelijk via verslavingszorg krijgt. Dan verloopt deze verstrekking via hen. Indien ook nog andere medicatie gebruikt wordt zal dit, zo stelt de arts, altijd bekeken worden door de forensisch geneeskundige.

Arrestantenverzorgers verstrekken op verzoek paracetamol en ibuprofen aan ingeslotenen, zonder tussenkomst van de arts met een maximaal aantal per dag. Volgens de arts nemen de arrestantenverzorgers contact op met een forensisch arts als patiënten om grote hoeveelheden vragen. Het paracetamol gebruik wordt doorgaans niet opgetekend in het BVH.

Opslag en bewaring medicijnen
De medicatie van de artsen (noodvoorraad /dokterstas) en de geleverde middelen op naam door de apotheek zitten in een afgesloten kluis. Opiaten (voornamelijk methadon) worden ook in kluis bewaard. Medicatie die op naam is gesteld en in een dagdoos is gedeeld zit in een lade. De lades zijn per cel ingedeeld en worden met een sleutel afgesloten. Er bestaat vrije toegang voor medewerkers (arrestantenverzorgers hebben een sleutel van de kast) in het arrestantencomplex tot de medicatie die niet op recept verkrijgbaar is, zoals paracetamol. Het gebruik hiervan wordt niet geregistreerd. Ingeslotenen hebben nooit medicatie in eigen beheer. De door de ingeslotene meegebrachte medicatie wordt bij binnenkomst verzameld; bij opheffing van de insluiting wordt deze teruggegeven aan de betrokkene of meegegeven aan de chauffeur als de patiënt naar een andere locatie of PI gaat. De medicatie die tijdens het verblijf door de apotheek is afgeleverd, maar niet is gebruikt gaat in een afgesloten ‘brievenbus’ kluis, die alleen door de apotheek is te openen. De apotheek neemt periodiek de overgebleven medicatie mee en controleert daarnaast regelmatig de noodvoorraad en inhoud van de dokterstassen en vult deze indien nodig aan.
De methadon op naam (geleverd door de verslavingszorg) wordt bewaard in afgesloten lades en uitsluitend uitgereikt door medewerkers van verslavingszorg.

---

[19] Protocol Politie Limburg Zuid, Mediq Apotheek en GGD Zuid Limburg d.d. 08-07-2014.

7.3 **Medische informatieoverdracht**

Deze paragraaf gaat over de overdracht van medisch relevante informatie binnen het arrestantencomplex (communicatie tussen arrestantenverzorgers en artsen) en over de informatie- uitwisseling in de keten, bij binnenkomst en vertrek van de ingeslotene. Arrestantenverzorgers worden geacht hun signaleringen en acties vast te leggen in het daarvoor bestemde rapportagesysteem (BVH). Artsen dienen hun waarnemingen, overwegingen en besluiten vast te leggen in een medisch dossier.

Verslaglegging en medisch dossier
De artsen noteren bevindingen in het elektronisch (huisarts)dossier van de GGD (Orion Forensisch met aanpassingen). De forensisch arts heeft ter plekke toegang tot het medisch dossier. Het elektronisch dossiersysteem is speciaal voor de GGD ontwikkeld. Bij toetsing van de dossiers van de ingeslotenen die tijdens het bezoek zijn gezien bleken de dossiers helder te zijn opgebouwd en een overzichtelijke ziektegeschiedenis en beloop te bevatten. De bekeken dossiers bevatten de informatie zoals vernomen in de gesprekken. Eén ingeslotene gaf aan geen arts te hebben gesproken maar deze bleek wel gezien zijn; het betreffende dossier bevatte ook een behandelplan. In het elektronisch dossier is ook een afzonderlijk formulier opgenomen voor interne communicatie.

Het digitaal systeem bevat een uitgebreide anamneselijst met ruimte voor onderzoeksbevindingen. Men rapporteert volgens de SOEP-methode[20]. Er wordt gewerkt met probleemlijsten, maar niet met ICPC-codes voor het coderen en classificeren van medische klachten. Het dossier bevat een medicatielijst. De voorgeschiedenis uit eerdere episodes in dit arrestantencomplex is terug te vinden onder de geboortedatum van de patiënt.

Informatieoverdracht intern
Voorafgaand aan een consult of bij overname van taken van een andere arts raadplegen artsen regelmatig het eigen Orion-systeem om na te gaan wat er heeft gespeeld of hoe het verloop van klachten en/of gedrag is geweest. Na afloop van het consult legt de arts instructies/behandelbeleid aan arrestantenverzorgers via een specifiek formulier vast (het kan bijvoorbeeld gaan om een wekadvies of gedragsadviezen bij zwakbegaafde patiënten). Voor medicamenteus beleid wordt een recept formulier ingevuld voor opvolging door artsen, apotheek en arrestantenverzorgers. De arrestantenverzorgers nemen deze formulieren over in het BVH. Deze formulieren zijn dus digitaal en in papieren vorm beschikbaar. Het instructieformulier en de instructies zijn voor de arrestantenverzorgers voldoende duidelijk.

Informatieoverdracht extern
Het bovengenoemde formulier wordt ook meegegeven bij het uitsluiten van de patiënt, ofwel in de fouilleringszak, ofwel aan de persoon zelf in gesloten envelop. Vervolgplaatsingen zijn veelal in Grave en Geerhorst. Met deze inrichtingen is afgesproken dat ze kunnen bellen om nadere informatie van de GGD-artsen te krijgen. Er gaat niet standaard een samenvatting van het dossier mee met de ingeslotene. De IGZ stelde achteraf vast dat de ingeslotenen die werden gesproken en waarvan de dossiers werden ingezien, alle twee vanuit de cel naar huis gingen of naar huis werden gebracht. Daar zij niet naar een PI werden overgebracht kon de externe informatieoverdracht door de IGZ niet feitelijk worden getoetst.

---

[20] De SOEP-methode is een methode van bijhouden van een medisch dossier. De informatie die uit een contact tussen een zorgverlener en patiënt voortvloeit wordt genoteerd onder de kopjes Subjectief/Objectief/Evaluatie/Plan.

Toestemming ingeslotene voor informatieoverdracht
Bij binnenkomst van een ingeslotene wordt indien nodig het eventuele medicijngebruik gecheckt bij de apotheek en/of huisarts van betrokkene. De gesproken coördinerend forensisch arts geeft aan dat hiervoor altijd toestemming wordt gevraagd aan de ingeslotene. Informatieoverdracht na vertrek van een ingeslotene vindt veelal plaats nadat deze in een penitentiaire inrichting (PI) of detentiecentrum is aangekomen, op verzoek van de medische dienst van de PI. Overdracht wordt in de regel telefonisch gedaan en op indicatie/verzoek schriftelijk. Indien er een consult door een arts heeft plaatsgevonden tijdens verblijf in het arrestantencomplex wordt het eerder genoemde formulier van de arts meegegeven of samengevat in de overdracht. De overdracht vindt vanuit het arrestantencomplex meestal niet pro-actief plaats (alleen wanneer verwijzing noodzakelijk is) omdat de arts niet weet waar betrokkene heen zal gaan. De gesproken arts geeft aan dat standaard om toestemming voor de gegevensuitwisseling wordt gevraagd. De arts geeft aan dat dit doorgaans in het dossier wordt vastgelegd.

7.4 **Randvoorwaarden zorg**

De IGZ heeft een aantal randvoorwaarden voor het verlenen van verantwoorde zorg uitgelicht en getoetst die zij in deze specifieke setting belangrijk acht als waarborgen voor het leveren van verantwoorde zorg. Deze randvoorwaarden betreffen aandacht voor het *informed consent*-principe, deskundigheid van medewerkers, de wijze van omgaan met incidenten in de zorg en samenwerkingsafspraken met ketenpartners.

Informed consent
Aan het informeren van ingeslotenen over de voorgenomen behandeling en het krijgen van toestemming hiervoor wordt aandacht besteed, blijkt uit het gesprek met de coördinerend forensisch arts. Waarvoor de toestemming geldt wordt besproken. Aantekening in het dossier over gegeven uitleg en toestemming vindt volgens de arts doorgaans plaats. De uitzondering op de toestemming vragen kan zitten op twee vlakken: Bij vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld wordt de richtlijn gehanteerd. De daarin geldende borging van zorg en privacy wordt gerespecteerd. Of bij vermoeden van een toestand waarbij patiënt mogelijk niet het “vermogen des onderscheids” heeft (bv. acute psychose, forse intoxicatie). Dan wordt wel indien mogelijk met patiënt besproken dat de arts een andere medische deskundigheid gaat inschakelen en waarom deze dat doet.

Deskundigheid
Volgens de geïnterviewde arts hebben alle betrokken artsen van de GGD de opleiding tot forensisch arts doorlopen en zijn zij geregistreerd als forensisch arts. Ze zijn vaak ook nog met andere taken binnen de GGD of bedrijfsgezondheidsdienst belast, zoals jeugdgezondheidszorg of sociaal medische advisering, infectieziekten en/of seksuele gezondheid. De GGD-artsen hebben geen registratie als huisarts of een huisarts als achterwacht, maar ze kunnen te allen tijde terug vallen op de huisarts van de ingeslotene en de HAP’s.
De gesproken arts geeft aan de relevante forensische richtlijnen te kennen en ze toe te passen[21]. Ook worden andere standaarden zoals die van de NHG en het

[21] Dat betreft:
1. Richtlijn Forensische Geneeskunde Beoordeling intoxicaties bij ingesloten personen (2013);
2. Richtlijn Forensische Geneeskunde Behandeling opiaatverslaafden in Politiecellen (2012);
3. Richtlijn Forensische Geneeskunde Behandeling drugsgebruik in de politiecel m.u.v. opiaten en alcohol (2011).

Farmacotherapeutisch Kompas gehanteerd. Binnen de GGD is een handboek richtlijnen en protocollen aanwezig dat actueel wordt gehouden door een kwaliteitsmanager.

Met de forensisch artsen wordt gemiddeld eens per jaar een functioneringsgesprek gevoerd. De forensisch artsen zijn zich bewust van hun verschillende rollen en taakgebieden en de coördinator geeft aan dat zij altijd een beroep zullen doen op een andere GGD-arts indien een belangenconflict dreigt. Zo kunnen zij taken als behandelend arts gescheiden uitvoeren van andere onderzoekstaken als forensisch arts. De artsen nemen deel aan intercollegiale toetsing binnen en buiten hun eigen groep.

Specifieke deskundigheid is volgens de GGD- arts vereist voor het omgaan met patiënten die GHB gebruiken. Voor het omgaan met (structureel) GHB-gebruik is beleid opgesteld dat inhoudt dat er geen afbouw met medisch GHB op cel plaats vindt, maar dat zo nodig direct wordt verwezen naar de SEH of de afdeling Interne Geneeskunde, indien de in de richtlijn aangegeven behandeling met benzodiazepines niet tot het gewenste resultaat leidt.

Arrestantenverzorgers krijgen bij indiensttreding een opleiding waarin beperkt aandacht wordt besteed aan gezondheidsaspecten bij arrestanten. Verder worden ze op het gebied van zorg enkele malen per jaar bijgeschoold door de GGD-artsen. Zo heeft bijscholing plaatsgevonden over het herkennen van medische klachten, medicatie en over GHB-gebruik. Er is geen sprake van structurele scholing, met uitzondering van het actueel houden van de kennis en vaardigheden op het gebied van bedrijfshulpverlening. De arrestantenverzorgers geven aan zich zorgvuldig aan de instructies te houden, ook om ingedekt te zijn als er zich incidenten voordoen.

Incidenten melden
Voor het melden van incidenten is er binnen de GGD een procedure en men voldoet aan de meldingsplicht aan de IGZ, maakt de IGZ op uit een recent ontvangen melding. Intern wordt bij onderzoek naar dit incident gebruik gemaakt van de PRISMA Light onderzoeksprocedure.

Samenwerking (afspraken)
Er zijn geformaliseerde samenwerkingsafspraken met de GGZ, het azM en het Atrium MC in het kader van een GHB-onderzoek. Verder zijn er geen geformaliseerde afspraken, maar men kent elkaar in de regio en de arts vindt dat de samenwerking goed verloopt.

7.5 **Conclusies**

De algemene indruk over de beschikbaarheid, toegang en organisatie van de zorg in Maastricht (hoofdbureau en cellencomplex) is positief. In praktische zin is men duidelijk en consistent over hoe men werkt en wat de verschillende disciplines van elkaar verwachten. Er is een lage drempel om de artsen op te roepen en arrestantenverzorgers gebruiken een werkinstructie voor het inschatten van de gezondheidstoestand van ingeslotenen. De verhoudingen tussen de GGD artsen en de huisartsenposten en de ziekenhuizen in de regio is goed. Er zijn bij vragen van de GGD-artsen om huisartsengeneeskundige beoordelingen geen beperkingen.
De IGZ signaleert ook een aantal aandachtspunten.

1. De IGZ signaleert dat de documenten, werkinstructies en vertaling van landelijke regelgeving naar de lokale situatie en de verschillende organisatie niveaus onvoldoende op elkaar zijn afgestemd. Dit hangt samen met de transitie naar de landelijke organisatie en het samenvoegen van de subregionale eenheden Limburg-Zuid en -Noord naar de regionale eenheid Limburg. Als voorbeelden noemt de IGZ hier; het betrekken van de forensisch arts bij (langere) plaatsing in een observatiecel, het informeren van de arts bij plaatsing van jeugdigen en de procedures rond het klaarmaken van de medicatie (dagdozen, blisters) voor ingeslotenen. Inconsistente documenten, werkinstructies en werkafspraken kunnen onduidelijkheden geven rond taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, hetgeen risico's voor de zorg aan ingeslotenen met zich mee kan brengen.
2. De medische zorg door de GGD-artsen en de geboden verslavingszorg, vanwege het methadonproject, lopen naast elkaar en vormen parallelle processen, zonder dat men altijd op de hoogte is van elkaars activiteiten. Dit brengt risico's met zich mee bij bijvoorbeeld (acute) comorbiditeit en/of complexe zorgvragen en nieuwe medicatie voorschriften.
3. De individuele deskundigheid van de arrestantenverzorgers ten aanzien van het signaleren van gezondheidsproblemen en het uitreiken en beheren van medicatie verschilt. De deskundigheidsbevordering van de arrestantenverzorgers op dit punt is onvoldoende geborgd. Met name ontbreekt het aan gestructureerde opleidingsmogelijkheden om deskundigheid van alle arrestantenverzorgers te waarborgen.
4. De beschikbaarheid van ambulancevervoer ten behoeve van gastplaatsingen verdient aandacht. Dit om te voorkomen dat psychisch kwetsbare ingeslotenen langer in een cel verblijven dan strikt noodzakelijk.
5. De medische informatieoverdracht bij vervolgplaatsing naar een andere politie- of justitiële instelling is beperkt. Er gaat niet standaard een samenvatting van het medisch dossier mee. Alleen met de PI's Grave en Geerhorst zijn vaste routines in het doorgeven, opvragen en ontvangen van medische informatie van de ene arts naar de andere. Door deze beperkte en weinig proactieve informatieoverdracht (naar andere ontvangende instellingen) bestaat het risico dat relevante medische informatie niet (of niet tijdig) wordt overgedragen waardoor noodzakelijke zorg onvoldoende wordt gecontinueerd.

Aanbevelingen en verbeterpunten

1. Afstemming van de verschillende reglementen, werkinstructies en richtlijnen zijn voor het komende jaar voorzien. De IGZ gaat er van uit dat de documenten en werkinstructies in 2015 geactualiseerd en op orde zijn. Aandachtspunten zijn het betrekken van de forensisch arts bij (langere) plaatsing in een observatiecel, bij plaatsing van jeugdigen en de procedures rond het klaarmaken van de medicatie (dagdozen, blisters) voor ingeslotenen;
2. De IGZ verwacht dat er afspraken worden gemaakt tussen de verslavingszorg en de GGD (artsen) over de regie over en uitvoering van zorg voor ingeslotenen die deelnemen aan het methadonproject;
3. De IGZ beveelt aan om in het opleidingsjaarplan voor de arrestantenverzorgers aan de hand van de individuele deskundigheden de bijscholing vast te stellen.
4. De IGZ beveelt aan om afspraken te maken gericht op een betere beschikbaarheid van ambulances ten behoeve van gastplaatsingen;

5. De IGZ beveelt aan om, vanuit de plicht achterliggende voorzieningen te informeren, een meer proactief gericht beleid te ontwikkelen ten behoeve van een beter gegarandeerde informatieoverdracht van medische gegevens in de politie- en justitiële keten om zodoende betere zorgcontinuïteit te realiseren.

Maatregelen

De IGZ verwacht van de politie eenheid Limburg en de GGD' en dat zij nagaan of bovenstaande aanbevelingen en verbeterpunten ook voor de andere locaties binnen de eenheid Limburg kunnen gelden. Daarnaast verwacht de IGZ dat de politie eenheid Limburg (in overleg met de GGD' en) in hun reflectie en reactie op dit deelrapport aangeeft welke acties zij al heeft ondernomen, welke maatregelen ter verbetering in gang worden gezet en wat de termijn is waarop deze zullen zijn gerealiseerd.

De IGZ gaat ervan uit dat alle verbeteringen binnen twee jaar[22] tot het gewenste resultaat leiden. Welke eventuele (landelijke) maatregelen nog genomen dienen te worden op grond van de conclusies en aanbevelingen in het eindrapport van de bezoekronde zal bij publicatie hiervan worden aangegeven.

[22] De langere termijn is gekozen op grond van het vooral inventariserende karakter van deze bezoekronde, de risico inschatting en rekening houdend met de lopende implementatie perikelen door de transitie naar een landelijke politie met 10 eenheden en de nog lopende (medische zorg) aanbestedingsprocedure.

8. Personeel en organisatie

Arrestantenzorg vraagt om voldoende en deskundig personeel en goede materiële voorzieningen. Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop de eenheid Limburg de arrestantenzorg heeft ingericht. Daarbij wordt eerst stilgestaan bij het personeel dat verantwoordelijk is voor de arrestantenzorg en de communicatie tussen de verschillende betrokkenen binnen dit werkveld. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de locaties waar ophoudruimtes en cellen door de politie zijn ingericht in de eenheid Limburg.

8.1 **Personeel**

Personeel betrokken bij de aanhouding
Wie de aanhouding doet en waarom is geregeld in landelijke wet- en regelgeving. De basisteams van de politie zijn zo ingericht dat de beoogde en bevoegde (opgeleide) medewerkers in staat zijn om dit te doen. In de opleiding wordt aandacht besteed aan bejegening van ingeslotenen.

In het verleden gingen medewerkers van de BPZ regelmatig alleen de straat op. Ook eventuele aanhoudingen en het transport van de arrestant moest men alleen afhandelen. Dat bracht regelmatig de nodige risico's met zich mee. Tegenwoordig wordt in duo’s gewerkt, zodat men er niet alleen voor staat. Geïnterviewde functionarissen geven aan dat het werk op deze manier een stuk veiliger is geworden.
Een van de werkprocedures (gebaseerd op landelijk beleid) beschrijft bijvoorbeeld dat de mensen van de BPZ de identiteit van een arrestant moeten vaststellen. Dit gebeurt in de praktijk door middel van gebruikmaking van de Progiszuil. In Roermond wordt deze activiteit regelmatig uitgevoerd door arrestantenverzorgers, zoals ook staat in de instructies van de eenheid.

Personeel betrokken bij transport
DV&O zet ervaren personeel in op de transporten van gedetineerden/ingeslotenen. Het personeel van DV&O is als BOA opgeleid. De transporten worden altijd uitgevoerd door twee functionarissen. DV&O bedient het hele land, dat betekent dat er vaak lange reisdagen gemaakt worden met veel transportbewegingen.

Personeel op de bezochte locaties
Blijkens het concept inrichtingsplan nationale politie voor de eenheid Limburg zal de arrestantenzorg uit 129 fte’s in verschillende functies gaan bestaan. Uit documentatie van de eenheid Limburg is de huidige formatie per 1 oktober 2014 in respectievelijk zuid Limburg 58,76 fte en in noord Limburg 37,41 fte. De feitelijke sterkte van de arrestantenzorg binnen de gehele eenheid Limburg is 96.17 FTE.

Conform dit concept inrichtingsplan worden de arrestantentaken in de eenheid Limburg verdeeld in *leiding* (1,6 % van het totaal fte), *coördinatie van executietaken* (0.8% van het totaal fte) en *arrestantenverzorging* (97,7%).
Tot arrestantentaken behoren de volgende hoofd werkzaamheden :
- Intake, verzorgen en transporteren van arrestanten;
- Transporteren van (niet-) justitiabelen;

- Toezicht in de rechtszaal;
- Uitvoeren van Progis-taken (identificatie / de zuil).

In de eenheid Limburg wordt gewerkt met een inrichtingsplan. Dit plan is opgesteld conform het nieuwe functiehuis voor de nationale politie. Het beschrijft de functie arrestantenverzorger in de functiegroep van 'Beveiliger B'. Het is dan ook de bedoeling dat straks alle arrestantenverzorgers in deze functie geplaatst worden.

Formatief heeft de gehele arrestantenzorg in de eenheid Limburg 93.6 FTE. Volgens de leiddinggevenden wordt dat aantal na de reorganisatie in de praktijk niet meer gehaald. De personele formaties zijn echter onder invloed van de reorganisatie bij de politie nog in beweging, exacte cijfers zijn momenteel moeilijk te noemen.
De basis bezetting op de cellencomplexen is 3-3-2 (3 vroege, 3 late en 2 nachtdiensten). Alleen het cellencomplex Roermond kent ten tijde van het bezoek, als nasleep van de vakantieperiode, een bezetting van 2-2-2 en een extra dagdienst van 9.00 -17.00 uur.

Zowel het personeel als de leidinggevenden vinden de basis bezetting minimaal. Het werk kent bij tijd en wijle flinke piekbelastingen. Liever zag men een 3-3-3 bezetting. Echter dat laatste is niet gehonoreerd. Gedurende de nacht zijn er twee arrestantenverzorgers in het complex aanwezig. Bij nachtelijke insluitingen, calamiteiten of bijzonderheden levert de basis politiezorg bijstand.

De medewerkers van de parketpolitie op de rechtbank werken alleen in dagdiensten. Een aantal medewerkers doet tevens dienst in de cellencomplex (duo baan) en draait daar ook avond en weekend diensten. In 2015 zullen alle medewerkers van de parketpolitie worden aangesteld als arrestantenverzorger. Er zal dan nog meer gerouleerd worden tussen het cellencomplex en de Rechtbank.

In voormalig Zuid-Limburg wordt nog tot 1 oktober gewerkt met personeelsleden van G4S (een beveiligingsbedrijf waarbij personeel wordt ingehuurd). In Noord-Limburg lopen de afspraken met G4S nog tot 1 januari 2015. Na die data wordt alleen nog gewerkt met eigen arrestantenverzorgers.

Desgevraagd geeft men op alle locaties aan dat er voldoende vrouwelijke personeelsleden zijn om vrouwelijke ingeslotenen te fouilleren. Lukt dat niet dan wordt iemand van de BPZ gevraagd even assistentie te verlenen.
Er worden tijdens de interviews met betrekking tot de bezetting twee knelpunten gesignaleerd:

- Een probleem waarmee de hele eenheid geconfronteerd wordt is de vergrijzing. Met als gevolg dat 55-plussers geen nachtdiensten meer hoeven te draaien.
- Een tweede knelpunt dat wordt aangegeven is dat zowel de BPZ als de arrestantenverzorgers verhoudingsgewijs veel tijd aan de insluiting van een arrestant kwijt zijn. Er moet veel administratief werk verricht worden.

Opleiding en training

De geïnterviewde opsporingsambtenaren van de basis politiezorg unit in Maastricht hebben beide hun reguliere opleidingen doorlopen. De politiemensen van de BPZ zijn daarnaast verplicht om vier maal per jaar de IBT (Integrale Beroepsvaardigheids Training) te doorlopen. Tijdens deze trainingen wordt de juridisch kennis met betrekking tot bevoegdheden getoetst. Ook worden

vaardigheden getraind en wordt specifiek aandacht geschonken aan de geweldsinstructies.

De geïnterviewde arrestantenverzorgers in Maastricht zijn gecertificeerd BOA en hebben verschillende vervolgtrainingen gevolgd. Alle arrestantenverzorgers zijn opgeleid als bedrijfshulpverlener en hebben zodoende een reanimatie-training gevolgd. Bovendien hebben zij scholing gehad hoe om te gaan met GHB-patiënten.

In Roermond zijn zowel de G4S medewerkers als de arrestantenverzorgers voldoende opgeleid. Zij hebben verschillende cursussen en opleidingen gevolgd met betrekking tot arrestantenzorg. Ook bij de rechtbank in Maastricht voldoet iedereen aan de basisopleidingseisen. Vier keer per jaar vindt een IBT training plaats en eenmaal per jaar de BHV-training. Voor de gehele rechtbank is daarnaast een team van 30 BHV-ers aanwezig, dat indien nodig ook ingezet wordt bij calamiteiten op de cellengang.

Integriteit
Geïnterviewden in Maastricht geven aan dat integriteitskwesties twee keer per jaar besproken worden tijdens het werkoverleg of frequenter indien daar aanleiding toe is. Van integriteitskwesties maakt men melding. De cultuur is voorts zodanig dat medewerkers elkaar aanspreken op niet integer gedrag.

Procedures en protocollen
Binnen de eenheid Limburg werkt men met vaste op schrift gestelde werkprocedures. De werkprocedures zijn voor alle medewerkers te lezen in de mappen op de meldkamer van het complex (Maastricht) of in ordners in de kast van de centrale meldkamer (`Vademecum Arrestantenzorg` Roermond). Ook bij de Rechtbank zijn alle procedures en protocollen beschreven en liggen ter inzage in een map. Zowel in Maastricht als in Roermond geven de medewerkers aan bekend te zijn met de werkprocedures en ze ook toe te passen. Twee keer per jaar worden de procedures in gezamenlijk werkoverleg doorgesproken.

Toch geven verschillende geïnterviewden ook aan dat de werkwijzen in Noord en Zuid-Limburg nog van elkaar verschillen. Zo wordt in Noord-Limburg nog steeds gebruik gemaakt van vrijheidsbeperkende middelen, terwijl men die in Zuid niet gebruikt.

Ook is in Zuid-Limburg voor de zorg aan arrestanten een convenant afgesloten tussen de politie en de GGZ. Dat convenant moet later voor de hele eenheid Limburg gaan gelden.

8.2 **Communicatie**

Dienstoverdracht
Overdrachtsmomenten binnen de dienst vinden dagelijks plaats. Dit zijn echter geen officieel ingeroosterde overlegmomenten. De diensten sluiten naadloos op elkaar aan, zonder overlap. Het personeel creëert de dienstoverdracht zelf, doordat men een kwartier eerder in dienst komt om BVH te raadplegen en/of de bijzonderheden van de collega's te vernemen. Wel zijn er tijdens de dag diensten die elkaar voor

een of meerder uren overlappen. Overigens heeft ook de CTA al meerdere keren geconstateerd dat er geen gedegen overdrachtsmomenten zijn ingeroosterd.

Gedurende de dag worden alle bijzonderheden en termijnen bijgehouden in BVH en op een groot white-board in de meldkamer (Maastricht) of op een lijst met de gegevens van de aanwezige arrestanten (Roermond).

Werkoverleg
Dit issue is slechts aan de orde geweest op twee locaties. Op het hoofdbureau in Maastricht wordt twee keer per jaar een gezamenlijk werkoverleg georganiseerd. Tijdens die bijeenkomsten komen procedures en werkwijzen, integriteitskwesties en dergelijke onderwerpen aan de orde. Het werk in het arrestantencomplex wordt op die dag overgenomen door arrestantenverzorgers van een ander bureau, zodat zoveel mogelijk collega's het overleg kunnen bijwonen.

Ook bij de rechtbank Maastricht wordt regelmatig tijd ingeruimd voor werkoverleg. Onderwerpen van bespreking zijn ook hier procedures, afspraken etc. Het team is tijdens een overlegmoment niet volledig, omdat de diensten door andere collega's moeten worden opgevangen.

8.3 **Overzicht capaciteit cel/ophoudkamer**

Voor een volledig overzicht van de capaciteit in de eenheid Limburg zie bijlage 2.

8.4 **Oordeel**

Bij de beoordeling van dit hoofdstuk is de IVenJ overwegend positief. De basis bezetting op de verschillende locaties lijkt voldoende op orde om de reguliere taken in het kader van de arrestantenzorg te kunnen verrichten. Het personeel voldeed overal aan de opleidingseisen en wordt regelmatig getraind. Bovendien hebben de medewerkers werkzaam op de arrestantenafdelingen een modus gevonden om de overdracht van bijzonderheden in de dagelijkse praktijk vorm te geven, zonder dat hiervoor overdrachtsmomenten zijn ingeroosterd.

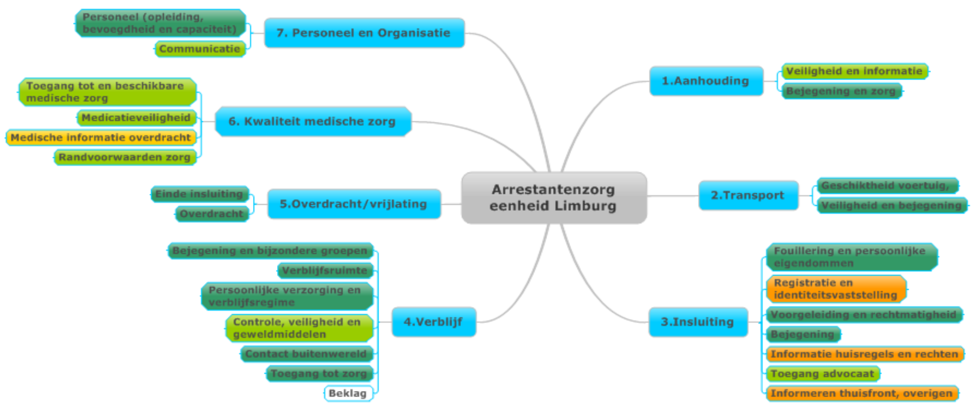
De Inspectie constateert echter ook een aantal zorgpunten. Aan de op goodwill van het personeel gebouwde overdrachtsmomenten kleven zekere risico's. Wanneer de tijd ontbreekt voor een goede dienstoverdracht kan belangwekkende informatie verloren gaan. De Inspectie constateert tevens dat in de eenheid Limburg vergrijzing van het personeel voor de inzet in de onregelmatige diensten een knelpunt begint te vormen.

Aanbevelingen
- Bewaak de vergrijzing van functionarissen en zorg tijdig voor voldoende nieuw gekwalificeerd personeel.
- Bekijk of het binnen de roosters mogelijk is een moment voor dienstoverdracht in te bouwen.

9. Eindoordeel

9.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn verschillende aspecten van de arrestantenzorg aan de orde gekomen. Over een aantal onderwerpen hierbinnen zijn de inspecties positief en een aantal onderwerpen verdienen nog aandacht. Onderstaande figuur geeft een totaaloverzicht van de wijze waarop het proces arrestantenzorg functioneert op alle getoetste aspecten en daarbij behorende onderwerpen. In deze figuur is met kleurcodes aangegeven in welke mate de arrestantenzorg voldoet aan de gestelde normen en verwachtingen op de verschillende onderwerpen binnen de toetsingskaders van IVenJ en IGZ: donkergroen wil zeggen dat de arrestantenzorg volledig voldoet, lichtgroen wil zeggen voldoet overwegend maar niet volledig, oranje houdt in dat de arrestantenzorg in beperkte mate voldoet aan de criteria en een rode kleur wil zeggen dat de arrestantenzorg niet voldoet.

De wijze waarop de politie Limburg inhoud geeft aan de arrestantenzorg voldoet overwegend.

Aanhouding
De politie voldoet in overwegende mate aan de eisen die aan haar worden gesteld wat betreft de aanhouding van personen. Er bestaan onduidelijkheden bij opsporingsambtenaren wanneer een veiligheidsfouillering uitgevoerd mag worden. Een enkele keer moet er dwang of geweld worden toegepast tijdens de aanhouding of insluiting. In die gevallen wordt hiervan een mutatie gemaakt in BVH en wordt de HOvJ in kennis gesteld.

Transport
Het transport van arrestanten, door DV&O en de politie zelf is voor zover door de IVenJ onderzocht, binnen de eenheid Limburg over het algemeen in orde. De IVenJ signaleert dat de reisbewegingen tussen de plaatsen van aanhouding en insluiting lang kunnen zijn en dat deze in de toekomst eventueel kunnen toenemen als gevolg van de mogelijke sluiting van cellencomplexen binnen de eenheid. Daar staat tegenover dat de eenheidsleiding stuurt op een cultuurverandering waarbij niet elke arrestant naar het cellencomplex hoeft te worden getransporteerd.

Insluiting

De insluiting voldoet overwegend. De IVenJ constateert namelijk dat de huisregels veelal niet proactief gedeeld worden met ingeslotenen en dat meerderjarigen in principe niet de mogelijkheden aangeboden krijgen om naar huis te bellen of om eventueel bezoek te ontvangen. Men gaat ervan uit dat iedereen bekend is met het reilen en zeilen op het bureau. Als betrokkene niet expliciet om bepaalde zaken of mogelijkheden vraagt, gebeurt het niet. Aandachtspunt is daarnaast de taakuitvoering bij de registratie en identiteitsvaststelling (opsporingsambtenaren of arrestantenverzorgers). De opslag van persoonlijke eigendommen vindt zorgvuldig plaats en de bejegening bij insluiting is over het algemeen correct.

Verblijf

De inrichting van de bezochte cellen voldoet overwegend aan de formele inrichtingseisen. Op sommige locaties zijn afwijkingen geconstateerd zoals het ontbreken van daglicht of een spion in deur (geen luikje) en volledig bekraste cellen.

De IVenJ is positief over de manier waarop de politie op de bezochte locaties de ingeslotenen bejegent. Bejegening betreft vaak een wisselwerking. Het gedrag van de ingeslotene bepaalt mede de reactie van de arrestantenverzorgers. De geïnterviewde ingeslotenen geven aan dat zij respectvol en humaan bejegend zijn. Ingeslotenen voelen zich veilig. De IVenJ heeft geen signalen van onvrede ontvangen over de persoonlijke hygiëne en de voeding. De tijden die in acht worden genomen met betrekking tot het luchten of het roken worden vaak ruim gehanteerd. Opvallend is wel dat in Limburg het advocatenbezoek uit veiligheidsoverwegingen plaatsvindt achter glas. De advocatuur geeft aan dat dit door veel cliënten als een behoorlijke belemmering wordt ervaren.

Kwaliteit medische zorg

De algemene indruk over de beschikbaarheid, toegang en organisatie van de zorg is positief. In praktische zin is men duidelijk en consistent over hoe men werkt en wat de verschillende disciplines van elkaar verwachten. Er is een lage drempel om de artsen op te roepen en arrestantenverzorgers gebruiken een werkinstructie voor het inschatten van de gezondheidstoestand van ingeslotenen. De verhoudingen tussen de GGD artsen en de huisartsenposten en de ziekenhuizen in de regio is goed. Er zijn bij vragen van de GGD-artsen om huisartsengeneeskundige beoordelingen geen beperkingen. De IGZ signaleert een aantal aandachtspunten en heeft een aantal aanbevelingen en maatregelen geformuleerd (zie hiervoor 7.5 in hoofdstuk 7).

Personeel en organisatie

De personele bezetting op de locaties is op orde. Op de meeste bureaus wordt gewerkt in een 3-3-2 bezetting. Het personeel voldoet aan de opleidingseisen en er vinden regelmatig trainingen en oefeningen (ook ontruimingsoefeningen in het kader van BHV) plaats.

De IVenJ constateert wel dat de vergrijzing van het personeelsbestand een steeds klemmender probleem voor de inzet in de onregelmatige diensten begint te vormen. Er zijn namelijk steeds meer medewerkers die op basis van hun leeftijd geen nachtdiensten meer hoeven te draaien. De druk op de roosters neemt hierdoor toe.

Het delen van informatie omtrent ingeslotenen is een belangrijk issue voor de Inspecties. Informatie overdracht vindt gedurende de dienst plaats via white-boards of basislijsten. Veel informatie wordt vastgelegd in BVH. Bij aanvang van de dienst wordt de informatie van de afgelopen uren met collega’s gedeeld. Deze overdrachtsmomenten worden echter niet officieel ingeroosterd, maar zijn afhankelijk van de goodwill van de personeelsleden die een kwartier eerder in dienst komen om BVH te lezen en zich te laten bijpraten. De Inspectie zou een pleidooi willen houden voor een geborgde informatieoverdracht door middel van het inroosteren van die momenten.

Bijlage 1 Inspectieprogramma eenheid Limburg

Woensdag 2 juli 2014

Tijd	Maastricht
10:00 11:00	Gesprek advocaat

Donderdag 3 juli 2014

Tijd	Roermond / Venlo
10:00 11:00	Voorbereidend gesprek CTA Limburg
13:00 14:00	Gesprek advocaten

Dinsdag 2 september 2014[23]

Tijd	Hoofdbureau politie Maastricht
09:00 09:30	Ontvangst door de contactpersoon arrestantenzorg en lokale coördinator
09:30 11:00	Rondleiding locatie
10:00 13:00	Interview arts / inzage dossiers door IGZ
11:00 13:00	Interviews ingeslotenen / inzage BVH (parallelle sessies)
13:00 14:00	Lunch
14:00 15:00	Interviews arrestantenverzorgers / HOvJ (parallelle sessies)
15:00 16:00	Interviews opsporingsambtenaren / VP (parallelle sessies)
16.30 1730	Interview hoofd arrestantenzorg

Woensdag 3 september 2014[24]

Tijd	Parketpolitie Rechtbank Maastricht
09:00 11:00	Ontvangst en rondleiding inclusief bezichtiging transportbussen
11:00 13:00	Interview ingeslotenen
11:00 13:00	Interview arrestantenverzorgers
Tijd	Politiebureau Echt-Susteren
14:00 14:30	Ontvangst en rondleiding
14:30 15:00	Interview chef van dienst

[23] Met vier inspecteurs IVenJ en drie inspecteurs van de IGZ. Interviews werden afgenomen in teams van twee / drie.
[24] Vier inspecteurs IVenJ.

Tijd	Politiebureau Stein
15:30 16:00	Ontvangst en rondleiding
16:00 17:00	Interview chef van dienst

Donderdag 4 september 2014[25]

Tijd	Politie cellencomplex Roermond
09:00 10:15	Interview CTA
10:15 11:00	Ontvangst en rondleiding
11:00 13:00	Interview arrestantenverzorgers
13.00 13.15	Gesprek ex-ingeslotene
Tijd	Politie cellencomplex Venlo
14:00 15:00	Ontvangst en rondleiding
15:00 16:00	Interview arrestantenverzorger
16:00 16:15	Gesprek ex-ingeslotene

[25] Twee inspecteurs IVenJ.

Bijlage 2 Overzicht capaciteit eenheid Limburg

RBT	Lokatie	Adres	Bestem huidig	Cellen	Ophoudkamers	Observatie cellen	Observ cellen groot (minderj.	Isoleercellen	Claustrofobie	familie-cellen
B1	Brunssum	Prins Hendriklaan	BE		2					
B1	Landgraaf	Raadhuisplein	BE		2					
B2	Kerkrade	Kerkradersteenweg	District BE		2					
B2	Kerkrade	Ailbertuslaan	VHT		2					
B3	Heerlen 1	Stationsstraat	District BE	18	5	5		1	1	*
B3	Hoensbroek	Kouvenderstraat	BE Best Aanpak		3					
C1	Valkenburg	Nieuweweg	BE		2					
C1	Vaals	Randweg	BE		2					
C2	Maastricht	Prins Bischopsingel	Regio District BE Onderst	16	5	3	2	1	1	
C2	Maastricht	Molensingel	IM BOB ZSM		2					
C2	Rechtbank Maastricht	St Annadal	Parket		15	2				
C3	Born	Havenweg	IRT		2					
C3	Sittard	Stationsplein	District BE		2					
C3	Geleen	Mauritslaan	BE		2					
				34	48					
A5	Roermond			18	4	2				
A1	Venlo			18	4	3		1		1
	Rechtbank Roermond			11		1				2
A1	BE Gennep				1					
A1	BE Venray				1					
A2	BE Horst				1					
A3	BE Tegelen				2					
A3	BE Blerick				1					
A2	BE Peel en Maas				2					
A6	BE Echt-Susteren				1					
A4	BE Leudal				0					
A4	BE Weert				4					
				115	117	16	2	3	2	3+1
		Momenteel in gebruik als bergruimte								

*Dagverblijf

Bijlage 3 Afkortingen

GHB	gamma-hydroxyboterzuur
BHV	Bedrijfshulpverlening
BOA	Bijzonder Opsporings Ambtenaar
BPZ	basis politiezorg
BVH	Bedrijfsprocessenregistratiesysteem Basisvoorziening Handhaving
CTA	commissie van toezicht arrestantenzorg
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DV&O	Dienst Vervoer en Ondersteuning
G4S	particulier beveiligingsbedrijf
GGD	Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
HAP	huisartsenposten
IBT	Integrale Beroepsvaardigheids Trainingen
ICPC	International Classification of Primary Care
IGZ	Inspectie Gezondheidszorg
IJZ	Inspectie Jeugdzorg
IVenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
HOvJ	hulp officier van justitie
OM	Openbaar Ministerie
OK	ophoudkamer
OPS	opsporingsregister
PI	Penitentiaire Inrichting
PSH-V	Politiesuite Handhaving Vreemdelingen
RBT	Robuust Basis Team
SEH	spoed eisende hulp
VP	vreemdelingenpolitie

Bijlage 4 Bronnen

- Algemene Wet Bestuursrecht (AWB)
- Ambtsinstructie voor de politie
- Arrestantenregeling regionale politie Limburg Zuid (28-12-2004)
- Besluit beheer regionale politiekorpsen
- Convenant Politie – GGZ (20-12-2012)
- CPT-standaarden (Raad van Europa)
- CTA jaarverslagen 2011, 2012, 2013
- EU-Richtlijn raadsman en politieverhoor
- Europese gevangenisregels (2006)
- GGZ Hygiënerapport voor arrestantenverblijven
- Huishoudelijk Reglement Zorg voor en bejegening van ingeslotenen in politiecellencomplexen
- Huisregels bij politiebureaus
- Maatregelen voor minderjarigen (korpsleiding politie, april 2013)
- Overzicht ophoudkamers en cellen eenheid Limburg
- Politiewet 2012
- Procesbeschrijvingen eenheid Limburg
- Protocol Politie Limburg Zuid, Mediq Apotheek en GGD Zuid Limburg (08-07-2014)
- Reglement Bewaking en verzorging van de Politie eenheid Limburg (01-02-2013)
- Regeling Beheer Politie (2012)
- Regeling Politiecellencomplex
- Regeling Toezicht Arrestantenzorg (2013)
- Richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten, incl. strafmaten Halt
- Richtlijn Forensische Geneeskunde Beoordeling intoxicaties bij ingesloten personen (2013)
- Richtlijn Forensische Geneeskunde Behandeling opiaatverslaafden in Politiecellen (2012)
- Richtlijn Forensische Geneeskunde Behandeling drugsgebruik in de politiecel m.u.v. opiaten en alcohol (2011)
- Verwarde personen convenant Limburg
- Verwarde personen werkinstructie Limburg
- Werkinstructies eenheid Limburg
- ZSM werkproces